

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Vårnummer

Nr 4 • April 1943 • Pris 50 öre

STOCKHOLM

**FJÄDERFABRIKEN
SPIROS A.-B.**

Ranhammarsv. 11 STOCKHOLM
Telefoner 25 48 08 - 25 48 09 - 25 48 10

Landets största urval i
RESEFFEKTER OCH DAMVÄSKOR
finner Ni hos

V ä s k a n KUNSGATAN 23

Filialer: Norrmalmstorg 1 - Götgatan 23

ÄSTRÖM & CO - Metallfabrik
SMEDSUDDEN — STOCKHOLM

Tillverkar all slags armatur.

— Utför reparationer. —

Telefon 50 26 72 Telefon 50 26 72

Vid behov av: Papperspåsar, Om-
slagspapper och Bindgarn m. m.,
vänd Eder med förtroende till

A.-B. CARL O. PALMGREN

— PÄSFABRIK & TRYCKERI —

Luntmakareg. 79 - STOCKHOLM

Tel. 30 40 50 - 30 08 04 - 30 88 50

Tekniska Affären SKATAN

Sjukvårds- och förbandsartiklar

Tekniska varor. Parfymer. Tvål.

Hantverkargatan 37 - Tel. 51 05 73

Inga spruckna putsytor mer om vid re-
vetering användes **ARMERINGSMAT-
TAN IDEAL**. Armeringsmattan Ideal
är tillverkad av prima vassrör och galv.
trädduk och nedbringar reparationskost-
naderna i avsevärd grad. **Stockholms Re-
veteringsfabrik, K. M. Johansson**, Norr-
tullsgatan 34, Stockholm. Tel. 33 27 05
Tillverka vanliga reveteringsmattor av
högsta kvalitet. Utför gipsrörningsarbeten
på entreprenad. **Begär offert!**

HERMÁN ANDERSSON & SON
TRYCKERI - Dalagatan 12, tel. 31 51 00

Rekommenderas för gediget

Affärs-, Illustrations- och Boktryck

**FIRMA NYA SVENSKA
SKROT A.-B.**

Solnavägen 21, STOCKHOLM

Telefon 30 65 23

DET BETALAR SIG . . .

att gå till **MODE-FERM**

ULSTRAR — SWAGGERS

DRÄKTER — KAPPOR

och KLÄNNINGAR

stort urval till verkligt låga priser

MODE-FERM, Västerlångg. 62

PRESSVERKTYG

L. S. THÖRN

Fixturer. Svarvningar. Pressningar.

Massfabrikationer utföras.

Moderna arbetsmetoder! Precision!

Hudiksvallsgatan 4 Telefon 31 46 34

STOCKHOLM

Emils HOSTOL Medicinska
Bröstkarameller

Enligt läkarerecept

Polkagrisar — Karamellblandningar

NORRMALMS KAREMELLFABRIK

Mäster-Samuelsgat. 35 Ordertel. 10 24 65

**STEN BORNES
BOKBINDERI**

Stora Nygat. 31 STOCKHOLM

Telefon 11 47 18

Förstklassigt utförande av alla

slags Bokbinderiarbeten

**A. B. STOCKHOLMS TEKNISKA
PAPPERSFABRIK**

Valhallavägen 140 Tel. 62 28 67

Tel.-adr. Essteppa.

Tillverkar: Blåkopie-, Vitkopie- och

Sepiakopieringspapper samt ljuskänslig

väv. — Äldsta fabrik inom branschen

— Firman grundad 1910, bolag 1929 —

ALINGSÅS

**MARTA OLSSONS
BRÖDAFFÄR**

Västra Kyrkogatan 2 ALINGSÅS

Telefon 904

REKOMMENDERAS

Värmeledningar o. sanitära anläggningar,
vatten-, gas- och avloppsledningar

utföras av undertecknade omsorgsfullt

och till billigaste priser — Reparationer

utföras! — Infordra anbud!

Rörledningsfirman **DAN STRANDBERG**

(J. Larsson & J. Lundgren)

Villa Kullen - ALINGSÅS - Telefon 5 81

ARBOGA

ELEFANTEN

för tvätten av bomull och ylle och linne,

för rengöring ute och rengöring inne,

tag tvälarnas tvål, som är tvälén Elefanten,

valuta Du får för den billiga slanten.

Tillverkare:

Tekn. Fabr. Örnen — A r b o g a

TRÄVAROR

hyvlade och ohyvlade av alla dimensio-

ner. **Furu-Plywood, Takpapp, Torr Ved**

av alla kvaliteter — såväl hel som sågad.

Billigaste priser.

Arboga Trävaruaffär

(ALUND & C:o - Tel. 441 och 341)

ARBOGA

A.-B. Arbogamaskiner

Tel. Arboga 20, 212

Specialitet:

**Elektriskt direktdrivna små-
maskiner.**

BODEN

ROLFS FRISÉRSALONG

Snabbt arbete — Yrkesskicklig personal

Tel. 29 83, Kungsgat. 14, BODEN.

E. A. HEDMANS

Bageri, Konditori och Kafé

Kungsgatan BODEN Telefon 280

REKOMMENDERAS

Dagligen färskt bröd o. gott bryggt kaffe

VI BYGGER

huset åt Eder. Vår mångåriga erfaren-

het i byggnadsbranschen kan vara Er

till god hjälp. Råd och upplysningar

lämnas beredvilligt.

M. HEDQVISTS Byggnadsfirma

Byggmästare O. A. Hedqvist

Bagaregränd 7 BODEN Telefon 24 53

ANNONSERA I

**NORRLÄNSKA
Socialdemokraten**

NORRBOTTENS FÖRNÄMSTA
NYHETSTIDNING

LUNDGREN S

Herr- och Damfrisering

Tel 27 95

Perfekt utförande. Skicklig personal
alltid till Eder tjänst

BILSERVICE NILSSON & COMP.

Fabriksgränd 10 - Boden - Tel. 16 09

FULLT MODERN SERVICE

Spolningar - Smörjningar -

Bärgningar.

Reservdelar och tillbehör

VÄRME och SANITET

(ARNE SUNDSTRÖM)

Auktoriserad entreprenör. Rt. Kontoret

11 42, ankn. bostaden. Utför värme och

sanitära installationer och reparationer.

Ritningar och kostnadsberäkningar.

Försäljer allt i branschen förekomman-

mande material.

KRÄNGLAR EDER RADIO ?

VÄND EDER DÅ TILL OSS!

Alla ledande märken alltid på la-

ger. Fullständig radioservice. —

Gamla apparater tagas i utbyte.

Gösta Johanssons Radioaffär

Drottninggat. 8. Boden. Tel. 24 89

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

APRIL 1943

Utkommer en
gång i månaden
6:te årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 Postgiro 15 44 20

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

En behjärtansvärd riksdagsmotion

Riksdagsman Sigfrid Jonsson i Alsen har i riksdagen motionerat om en utredning om åtgärder för att tillförsäkra lungsjuk, som har sanatorievård, vilken betalas av fattigvården, rätt att för personligt bruk uppbära del av sjukpension samt om möjlighet finnes att tillförsäkra mindre bemedlade lungsjuka, som utskrivits från sanatorium, ersättning för resor och kostnadsfri läkare vid gasbehandling.

Det är sålunda önskemål av synnerligen behjärtansvärd natur, riksdagsman Jonsson här framfört. De Lungsjukas Riksförbund har tidigare i skrivelse till statens inspektör för fattigvård och barnavård påpekat att den medellöse lungsjuke, som vistas på sanatorium, är i behov av något mindre belopp per månad i fickpengar för att skaffa sig det allra nödvändigaste, såsom tvål, tandborste, rakdon, frimärken o. d., som i de flesta fall ej tillhandahålles av sjukhuset. I fattigvårdsinspektörens cirkulär till landets fattigvårdsstyrelser 1939 framhölls även detta såsom ett önskemål, vilket vore skäligt och borde beaktas. En del kommuner, bl. a. en del städer, tillerkänna också patienterna en mindre fickpenning, vissa kommuner, oavsett om vederbörande åtnjuter folkpension eller ej, men långt ifrån alla. Sorgligt nog är det så att många fattigvårdsstyrelser, särskilt i mindre landsbygdskommuner, ha mycket litet förståelse för de lungsjuka, vars vård och underhåll åvilar dem. Det kan som exempel på den inställning, dessa fattigvårdsstyrelser ha, när det gäller lungsjuka, "som ligger kommunen till last" anföras, att vi erfarit fall, där vederbörande fattigvårdsstyrelser helt enkelt vägrat att förse sanatoriepatienter med de nödvändigaste klädesplagg, vilka föreskrivits av sjukhuset och först efter påtryckning från sjukhusmyndigheternas sida lossat på pungen. Att dylika fattigvårdsstyrelser frivilligt eller ens efter påpekande från fattigvårdsinspektören skulle kunna förmås att

bevilja kommunens lungsjuka, som vårdas på sanatorium, något kontant belopp per månad för egen del — oavsett om vederbörande åtnjuter folkpension eller ej — kan man väl knappast vänta sig. En lagstiftning i denna fråga är därför enda möjligheten, om man vill tillförsäkra den medellöse lungsjuke några kronor per månad för eget behov, vilket väl borde vara hans medborgerliga rättighet. I det yttrande över riksdagsman Jonssons motion, som av Riksförbundet avgivits till riksdagens andra lagutskott och vilket återgives på annat ställe i detta nummer, framhåller Förbundet, att behovet av fickpengar för den obemedlade lungsjuke, som vårdas på sanatorium torde vara oomtvistligt. Endast den människa, som är främmande för all humanitet eller som ej förmår att sätta sig in i, vad månaders, ja, kanske årslång vistelse på ett sanatorium innebär, torde förneka detta. Sjukdom är alltid en tung lott, men den blir dubbelt tung för den, som därtill är fattig, så fattig att han eller hon ej har möjlighet att någon gång förgylla upp de långa, enformiga sjukhusdagarna genom att köpa en tidning, litet frukt e. d. Man skulle ha önskat att den motion, som framlagts, inneburit även en utredning om möjlighet även för sådana lungsjuka, som ej ha folkpension, att erhålla rätt till fickpengar från hemortskommunen, men troligen har motionären ansett att en dylik framställning har mindre utsikter att vinna beaktande.

Vad beträffar frågan om fria resor till och fri läkare vid kvävgasbehandling har Förbundet i sitt yttrande framhållit, att önskvärdheten av att landstingen åläggas bestrida kostnader av detta slag är tydlig inte minst därför att kvävgasbehandlingen i verkligheten utgör en fortsättning av den sjukhusvård, den lungsjuke tidigare åtnjutit på landstingets bekostnad. Det finns alltså alla skäl för att landstingen böra fortsätta att lämna denna behandling kostnadsfritt även sedan

Dr Törnblom i Eksjö om bacillskräcken

"Det är ej rätt att okritiskt sky alla, som haft olyckan sjukna i tuberkulos".

Med anledning av ett referat av ett föredrag i Eksjö av överläkaren vid Eksjö sanatorium, dr Ake Törnblom, har dr Törnblom tillställt Smålands Dagblad ett uttalande om tuberkulosens smittsamhet, som förtjänar att här återges. Dr. Törnblom skriver:

I fråga om tuberkulosens smittsamhet har jag tydligen vid sammankomsten på Eksjö folkskola den 24 dennes yttrat mig oklart, då efter vad som blivit mig bekant en överdriven rädsla för smittan gjort sig gällande på en del håll. Alla tuberkulösa äro icke smittofarliga, blott sådana med "öppen tuberkulos" och dessa äro i minoritet. Kring lungsjuka med öppen tuberkulos sprids tuberkelbakterierna som regel i stor skala, men endast personer, som äro tuberkulinnegativa äro att anse som mottagliga för smittan. De tuberkulinnegativa kunna erhålla gott skydd genom Calmette-vaccinering, s. k. BCG. Eftersom de flesta människor med åren bli positiva äro till mogen ålder komma som regel ej i större utsträckning mottagliga för smittan. Vi, som arbeta på sanatorier, anse oss ej riskera att bli smittade, då vi antingen äro positiva redan då vi börja tjänstgöra på sanatorium eller genom BCG-behandling göras positiva. Till sist vill jag understryka att patienter, som komma från sanatorium, som regel icke äro smittosamma. För min del strävar jag efter att behålla patienterna tills de ej längre äro att anse som smittofarliga. Det är ej rätt att okritiskt sky alla, som en gång haft olyckan att sjukna i tuberkulos. Deras öde kan vara tungt nog ändå. De böra hjälpas att åter inträda i livet som arbetsdugliga samhällsmedlemmar. (kursiveringarna av oss.).

den lungsjuke utskrivits från sanatoriet, ja, fråga är om landstingen inte i många fall skulle göra en ekonomisk vinst på att betala inte blott själva kvävgasbehandlingen utan även resorna till och från denna. Vi ha oss nämligen bekant att fall förekommit och fortfarande förekomma, där kvävgaspatienters hälsotillstånd varit sådant att de kunnat utskrivas från sanatoriet, dessa erhållit tillåtelse att få stanna kvar därför att de eller deras hemortskommun ej orkat med dryga utgifter för resor från hemorten till sanatoriet för kvävgaspåfyllning. I sådana fall bleve det ju billigare för landstingen att betala resor och behandling än att bestrida utgifterna för patientens hela försörjning — för att nu inte tala om att platserna på våra sanatorier på grund av den ökade tuberkulosfrekvensen nu äro dyrbara i mer än en bemärkelse.

Det är att hoppas att riksdagen skall beakta de synpunkter på dessa frågor, hr Jonsson framfört i motion. Önskvärt vore att Socialvårdskommittén denna gång besparades en ny remiss; att motionen bleve föremål för beslut i positiv riktning.

J. S—n.

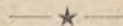
10,000 TUBERKULOSUNDERSÖKNINGAR

ha ägt rum i Stockholm från början av december förra året, då Nationalföreningen mot tuberkulos började sin stort upplagda undersökning vid olika företag, påpekar N. D. A.

Fortsättningen bör bli början värdig; man räknar med att hinna med 50,000 stockholmare om året. Alla äro väl inte så lättåtkomliga men en mycket stor del av dem borde kunna nås.

Vårt land har som bekant gjort väldiga framsteg inom tuberkulosvården och fått ned dödsfallen från 10,000 om året för 30 år sedan till mindre än 5,000 nu. På senaste åren har emellertid sjukdomen tydligen fått något ökad spridning; därom vittnar t. ex. den ökade dödligheten under 1941. I varje fall finns det allt skäl i världen för oss att vara på vår vakt nu under krisen med alla dess hälsopåfrestningar. Särskilt bör man se upp med storstadens unga kvinnor, för vilka tuberkulosdödligheten inte minskat i samma takt som för andra grupper.

Det är alltså ett allmänt intresse, att Nationalföreningens undersökning förblir framgångsrik.

Skärmbildsundersökning av arbetssökande. Styrelsen för Svenska nationalföreningen mot tuberkulos har haft sammanträde under kronprinsens ordförandeskap. Styrelsen beslöt öka föreningens skärmbildsundersökningar genom att till 1 oktober inrätta en hälsovårdsbyrå i Stockholm, avsedd för skärmbildsundersökningar i första hand av vid arbetsförmedlingar och platsbyråer arbetssökande män och kvinnor samt hembiträden och barnsköterskor som söka plats i privata hem utan förmedling av platsbyråer. Vid hälsovårdsbyrån kommer även att undersökas nyanställda vid industrier och affärsföretag, vilkas personal tidigare blivit skärmbildsundersökt genom föreningens försorg.

Bidrag beviljades till sommarkolonier i Vilhelmina och Rengsjö, till Hälsingborgs stadsdispensär för barnvård samt till Vänersborgs centraldispensär för köp av skärmbildsapparat. Bidrag beviljades också till gruppundersökningar i olika delar av landet av sammanlagt omkring 8,000 personer.

Tuberkulosen i Norrköping i stark ökning. Tuberkulosen i Norrköping har, efter vad som framgår av ett i dagarna fullbordat statistiskt överslag för det gångna året, på sistone uppvisat en synnerligen kraftig ökning. Stegringen av antalet nya fall uppgår till icke mindre än 50 procent jämfört med närmast föregående år. Fråga är f. ö. om någonsin tidigare en så pass kraftig stegring eller tbc-frekvens varit förhållande här som nu. Om även dödligheten i tbc uppvisar en motsvarande stegring, är det dock ännu för tidigt att uttala sig om.

Medellös sanatoriepatient i behov av fickpengar

Kvävgasbehandling åt konvalescenter bör betalas av landstingen

Norrlandskommun får betala 500 kr. per år i resor till kvävgasbehandling för en enda patient! — Fria »kvävgasresor« i Jönköpings och Älvsborgs län.

De Lungsjukas Riksförbund tillstyrker hr Jonssons i Alsen motion.

Som vi tidigare kunnat meddela har en av De Lungsjukas Riksförbunds medlemmar, riksdagsman Sigfrid Jonsson i Alsen i Riksdagens andra kammare väckt motion med begäran om utredning om åtgärder för att tillförsäkra lungsjuk, som har sanatorievård betalas av fattigvården, rätt att för personligt bruk uppbära en del av sjukpensionen samt att mindre bemedlade lungsjuka som utskrivits från sanatoriet tillförsäkras ersättning för resor och kostnadsfri läkare vid gasbehandling.

De Lungsjukas Riksförbund, som från riksdagens andra lagutskott erhållit motionen på remiss för yttrande, har i nu avgivet utlåtande tillstyrkt densamma. Förbundets yttrande är av följande lydelse:

TILL RIKSDAGENS ANDRA LAGUTSKOTT.

Sedan Riksdagens andra lagutskott lämnat De Lungsjukas Riksförbund tillfälle att avgiva utlåtande över en av riksdagsman Jonsson i Alsen i Riksdagens andra kammare väckt motion nr 76 om en förutsättningslös utredning huruvida och på vilket sätt åtgärder böra vidtagas för att tillförsäkra lungsjuk, som har sanatorievård, vilken betalas av fattigvården, rätt att för personligt bruk uppbära del av sjukpension samt om möjlighet finnes att tillförsäkra mindre bemedlade lungsjuka, som utskrivits från sanatorium, ersättning för resor och kostnadsfri läkare vid gasbehandling får Förbundet avgiva följande yttrande:

Vad beträffar frågan om rätt för obemedlad sanatoriepatient, som åtnjuter folkpension, att behålla en viss del av denna för personliga behov anser Förbundet att detta önskemål är i hög grad behjärtansvärt. Visserligen uppstår f. n. genom dyrtidstillägget å folkpensionerna för patienter i de län eller städer, som tillämpa en vårdavgift å 1 kr. per dag ett mindre överskott, men detta torde icke utgöra mer än högst c:a 10 kr. per år i lägsta dyrtidsgruppen. Icke mindre än 9 av landets 25 landsting tillämpa emellertid en vårdavgift av kr. 1:50 per dag nämligen Södermanlands, Östergötlands, Kalmar läns norra, Kalmar läns södra, Skaraborgs, Västmanlands, Gävleborgs, Jämtlands och Västerbottens läns landsting. Som en mycket ringa del av de kommuner, vilka ingå i dessa landstingsområden, tillhöra högre dyrtidsgrupp än grupp I, täcker inte folkpensionen med dyrtidstillägg den utgift kommunerna i dessa fall ha att erlægga i vårdavgift för sanatoriepatienten, och denne kan alltså inte lägenligt erhålla någon del av sig tillkommande folkpension. Ett

fåtal kommuner bevilja dock frivilligt den lungsjuke någon mindre summa per månad till fickpengar.

Behovet av fickpengar för den obemedlade lungsjuke, som vårdas å sanatorium torde väl vara oomtvistligt. Lungtuberkulosen är ju en sjukdom som medför lång, ofta årslång, sanatorievistelse. Den lungsjuke, som vårdas å sanatorium, intager därför en särställning bland de sjuka, som på kommunernas bekostnad åtnjuter sjukhusvård. Han eller hon måste bestrida utgifter för toalettartiklar, tandborste, tvål, rakblad o. s. v. Man bör väl också ge den sjuke möjlighet att brev- och telefonledes korrespondera med hemmet, att köpa en tidning eller tidskrift, ja, även en förströelse i en eller annan form må väl icke anses mer än rätt och billigt att bevilja vederbörande. Detta inses även av en del kommunala och andra myndigheter. Utom att — som ovan framhållits — en del kommuner frivilligt bevilja sanatoriepatienter fickpengar må erinras om att statens inspektör för fattig- och barnavård år 1939 efter framställning från De Lungsjukas Riksförbund i cirkulär till landets fattigvårdsstyrelser — vari framhölls att kommunerna vid utmätande av understöd åt lungsjuka böra taga hänsyn till de merbehov lungtuberkulosen skapar — även meddelades att De Lungsjukas Riksförbund framfört önskemålet att alla obemedlade tuberkulossjuka under sanatorievistelse skola erhålla något mindre belopp som fickpengar av resp. kommuner. "Önskemålet" — skrev fattigvårdsinspektören — "är skäligt och bör beaktas".

I detta sammanhang må även erinras om, att k. m:t den 30 maj 1941 (Svensk Författningssamling nr. 374—1941) utfärdat kungörelse om ändrad lydelse av par. 3 kungörelsen den 4 juni 1937 ang. statsbidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka, vari stadgas, att patient, som vårdas å dylikt vårdhem och som uppbär folkpension skall för personligt bruk uppbära viss del därav, motsvarande vid oavkortad tilläggspension fem kronor per månad och i andra fall ett i förhållande till pensionens storlek utmätt mindre belopp. Stockholms läns landsting tillämpar f. ö. denna bestämmelse så, att maximibeloppet, 5 kr., utbetalas till samtliga sådana patienter.

De Lungsjukas Riksförbund anser att då en dylik bestämmelse utfärdats för denna kategori sjuka — vilka i likhet med de lungsjuka i allmänhet ha att räkna med längre tids sjukhusvistelse — bör det vara väl motiverat att obemedlade sanatoriepatienter, som åtnjuta folkpension, erhålla samma förmåner. Önskvärt vore f. ö. att även de obemedlade sanatoriepatienter, vilka icke åtnjuta folkpension tillförsäkrades en månatlig fickpenning från vederbörande hemortskommun.

Beträffande storleken av det belopp, vederbörande borde erhålla, anser Förbundet att detta bör fixeras till minst 10 kr. per månad.

Riksdagsman Jonsson hemställer även i sin motion om utredning om möjlighet finnes att tillförsäkra mindre bemedlade lungsjuka, som utskrivits från sanatorium, ersättning för resor och kostnadsfri läkare vid gasbehandling. Även denna del av hr Jonssons motion vill Förbundet varmt tillstyrka. Någon ytterligare motivering härtill än den motionären själv anfört torde icke behövas, men det förtjänar erinras om att ett tiotal landsting redan beslutat om fri kvävgasbehandling åt mindre bemed-

lade lungsjuka och att två landsting, nämligen Jönköpings och Älvsborgs läns även bevilja fria resor till denna kvävgasbehandling. Önskvärdheten av att landstingen åläggas bestrida sjukvårdskostnader av detta slag är, som motionären framhåller, tydlig inte minst därför, att denna behandling i verkligheten är en fortsättning av den sjukhusvård, den lungsjuke tidigare åtnjutit på landstingets bekostnad. F. n. får ju kommunerna bestrida kostnaderna för obemedlade konvalescenters resor till de sjukhus, där kvävgasbehandling lämnas, och detta kan ofta för kommunen bli en mycket betungande utgift; särskilt gäller detta för avsidens belägna kommuner med stora avstånd från centraldispensärer och sanatorier. Som exempel kan nämnas att en norrlandskommun, Hortlax nära Piteå, f. n. får betala 500 kr. per år i resor för en i kommunen hemmahörande lungsjuk, som undergår kvävgasbehandling vid Sandträskes sanatorium.

Under hänvisning till vad ovan anförts får De Lungsjukas Riksförbund hemställa

att Riksdagen måtte besluta i enlighet med hr Jonssons i Alsen motion ang. rätt för fattig, å sanatorium vårdad lungsjuk att för personligt bruk uppbära del av folkpension m. m.

Stockholm den 13 mars 1943.

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

E. Frithiof J. Sandrén
ordf. sek.

Ovanligt många tbc-fall i Kumla. Vid skärmbildsbussens besök i Kumla stad fotograferades i själva staden 2,700 personer. Resultatet av denna undersökning föreligger nu. Enligt vad Örebro-Kuriren erfarit vid förfrågan hos skärmbildsbussens läkare dr B. Holmgren kunde genom skärmbildsfotograferingen konstateras att 3,8 procent av de fotograferade voro angripna av tuberkulos. Av dessa fall var det 80 ej förut kända, som uppdagades tack vare skärmbildsfotograferingen. Procentsiffran 3,8 är ovanligt hög, förklarar dr B. Holmgren, normalt brukar man räkna med 1 å 2 procent.

Tuberkulosen härjar Frankrikes ungdom

De lungsjukas antal har stigit med 30 proc. sedan 1939!

I en artikel i Dagens Nyheter har tidningens Paris-korrespondent Carl August Bolander publicerat en intervju med en kvinnlig tjänsteman i franska hälsovårdsministeriet, som ger en dystert bild av hälsotillståndet i Frankrike.

Vad som är så allvarligt det kan vara är, säger tjänstemannen, är den fara, som hotar den franska ungdomen, nämligen tuberkulosen.

Egentligen är det värst för de äldre, de mellan 50 och 60, har en läkare sagt i en tidning, undernärda som de äro, utan mjölk, utan tillräckligt med kött, se de sina gamla sår i lungorna gå upp.

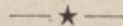
Men den stora nationalfaran är i alla fall ungdomstuberkulosen. Sedan 1939 har de lungsjukas antal i Frankrike ökat med 30 proc., är det inte en siffra som säger en del!

Och orsaken, ja, frågar ni efter den — undernäringen. För spädbarnen går det ännu an, dem ger man ju det mesta man kan. Men den växande ungdomen mellan tolv och tjugu är det som är särskilt illa därän.

Tjänstemannen räcker intervjuaren ett par små blå häften, resultatet av en enquête som gjorts hos 463 barnläkare i Frankrike. Svaren äro enahanda. Ungdomarna äro trötta och hungriga, tänderna äro dåliga, de ha ingen motståndskraft mot sjukdomar. Man kan säga att varje elev i medeltal magrat två tre kilo, rapporterar skolläkaren i lycé Hoche i Versailles.

Siffran vänder tillbaka litet varstans i rapporterna, i stället för att öka i vikt ha de unga minskat sina tre fyra kilo. Barn dödligheten har ökat, de nyföddas vikt är allt oftare under det normala.

Vad som behövs för att mota den stora fara, som hotar Frankrikes barn och ungdom är i första hand mat. Man saknar mjölk, matfett, ägg, kött, ja t. o. m. grönsaker och potatis. Hjälp behövs från andra, mera lyckligt lottade länder. Rädda Barnen har ju också nu beslutat utvidga sin verksamhet bland de franska barnen, och det är att hoppas att denna skall få allt möjligt stöd.

Samarbetskommittén för partiellt arbetsföra i Sundsvall, som består av representanter för Medelpads Blindförening, Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening och De Vanföras Väl i Sundsvall har haft sammanträde i Sundsvall, varvid bl. a. stadgar för kommittén antogs och styrelseval förrättades.

Till kommitténs ordförande valdes Irenius Frank, De Vanföras Väl, till sekreterare Fred Ångman, Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening till kassör Torsten Ålander, Medelpads Blindförening och till ledamot utan särskild funktion Karl Olausson, De Vanföras Väl.

Vidare diskuterades ett förslag om inrättande av en kommitténs socialbyrå, dit de till kommittén anslutna organisationernas medlemmar kunde vända sig för att få råd och hjälp. Det beslöts att man för detta ändamål skulle söka få en lokal upplåten av Sundsvalls stad där även styrelse- och andra möten skulle kunna hållas.

A.-B. Petterson & Nilson

50 SVEAVÄGEN 50

(vid Adolf Fredriks kyrka)
TELEFON: 11 13 59

Stort lager av

MÖBLER

samt

Begagnade möbler

SYMASKINER

VELOCIPEDER

Tuberkulosdiagnostik

Av stadsläkare P. Horgen, Gjövik

Förutsättningen för varje sjukdom av tuberkulös natur är förefintligheten av tuberkelbaciller i organismen. Den väsentligaste smittokällan återfinnes hos personer med öppen tuberkulos, alltså de som ha tuberkelbaciller i upphostningarna och som icke lärt sig vara räksamma, när de hosta. Det är bacillerna i de små slemdroppar, som slungas ut vid hostningen, vilka hamna i lungorna hos människor i deras närhet. Därav följer, att de flesta synliga förändringar, som framkallas av tuberkelbacillen, framträda i lungorna.

Beviset för att en människa smittats får man vid ett tuberkulinprov. Därvid användes tuberkulin, som innehåller en lösning av döda tuberkelbaciller i glycerinhaltig buljong. Det vanligaste provet är v. Pirquets prov. Man gör en rispa i huden, så varsamt, att rispan icke blöder, och i denna rispa anbringas en droppe tuberkulin, varpå det hela får torka i tio minuter. Om det efter två dygn blir rodnad och svullnad omkring rispan, är Pirquets prov positivt. Provet är positivt hos omkring 95 procent av alla som äro smittade med tuberkulosbaciller. Genom ett ännu-noggrannare prov — Mantoux' reaktion — avslöjas de återstående fem procenten. Vid denna procedur insprutas en lösning av tuberkulin av viss styrka i huden. Efter två till tre dygn uppstår en rodnad omkring sticket, och när denna är av 10 millimeters bredd, anser man resultatet vara positivt.

Oläkt primärtuberkulos kan bli lungtuberkulos.

I vilken ålder som helst kan man bli smittad av tuberkelbaciller, men det är endast en bråkdel av de smittade, som bli sjuka. Hos många av de smittade kan man faktiskt ej påvisa andra symptom, än att tuberkulinprovet slagit om från negativt till positivt.

I en mängd fall som äro noggrant observerade, uppstår en feberperiod av några veckors varaktighet, som gärna uppträder i samband med en förkylning, den s. k. tuberkulösa initialfebern. Samtidigt kan knölros inställa sig. Vid röntgenundersökning av lungorna upptäcker man mörka fläckar och en förstoring av körtlarna i lungroten, eller också kan man endast se, att körtlarna svullnat. Blodomloppet stegras, men även om patienten icke har hosta, kan det finnas tuberkelbaciller i magsaften. Denna form av tuberkulos kallas primärtuberkulos. Det är en allvarlig sjukdom, särskilt hos små klena-barn. Hos större och friskare barn leder den i allmänhet till återställelse. Ur de fall av primärtuberkulos, som icke läkas, kunna de andra formerna av tuberkulos utvecklas. Vi kunna här hoppa över dessa former, t. ex. milliartuberkulos, pleurit, ben- och ledgångstuberkulos, hudtuberkulos, körteltuberkulos, hjärnhinneinflammation av tuberkulös natur och tuberkulos i urinvägarna. Dessa äro i och för sig ganska allvarliga sjukdomar, men de spela en underordnad roll i jämförelse med lungtuberkulosen. Det är en känd sak, att fastställandet av diagnosen av denna sjukdom på ett tidigt stadium är mycket vanskelig, och det gäller därför, när man misstänker fall av tuberkulos, att ha

uppmärksamheten riktad på en hel del omständigheter. Man måste veta, om det nyligen har funnits öppen tuberkulos i hemmet, umgängeskretsen eller på arbetsplatsen, alldenstund det ofta har visat sig, att nya fall av tuberkulos ofta härstamma däriifrån. Om det finns många fall hos den närmaste omgivningen, kan det tyda på en större mottaglighet för sjukdomen.

Temperaturen bör mätas regelbundet.

Som förut nämnts, är diagnosen av begynnande tuberkulos ofta vanskelig att fastställa, vilket beror på att den absolut ej behöver ge subjektiva symptom, eller att symptomen kunna vara så små, att de ej ha någon särskild betydelse, t. ex. beträffande förkylningar. (Inom parentes sagt är upprättandet av tuberkulosklinikerna, tuberkulinmatrikeln med åtföljande tuberkulinundersökning av de tuberkulinnegativa och nu sist lagen om röntgenfotografering ett led i strävandena till att uppsåra tidigare former av tuberkulos. Upplysningar om förut genomgångna sjukdomar, särskilt sådana av tuberkulös natur, pleurit och knölros, är oftast till god nytta).

I allmänhet konstateras feber, och detta är mycket viktigt, även om temperaturhöjningen endast är någon tiondels grad. Då febern kan växla mycket, bör temperaturen mätas morgon och kväll under flera dagars tid. Minskad aptit följer ofta och medför nedgång i vikten. Nattsvettning är ett känt fenomen.

Upphostningarna måste undersökas.

Då hosta är ett av de vanligast förekommande symptomen, måste varje sådan medföra en grundlig undersökning av lungorna. Upphostningar följa gärna med, dock ej alltid. De kunna vara sparsamma, lösa eller fasta eller en blandning av båda delarna. Upphostningarna böra dock alltid undersökas. Kan patienten vid undersökningen icke åstadkomma någon upphostning, bör han förses med en flaska, där han kan uppsamla slemmet. Men det är många som svälja upphostningarna. I sådana fall kan det bli nödvändigt att genom en sköljning undersöka maginnehållet (ventrikelsköljning).

Det är icke ofta lungtuberkulosen börjar med blodspottning. Vanligare är, att denna uppträder på ett senare sjukdomsstadium. Det antyder förekomsten av en kavitet i lungan.

Vid undersökning av patienten är det allmäntillståndet som först bedömes, temperatur, andhämtning och puls mätes, den senare ofta stegrad utöver det normala. Blodsänkans höjning visar sig i regel vara moderat vid den undersökning av densamma, som alltid äger rum, men ju allvarligare sjukdomen är, desto högre är sänkan.

Tuberkulinprovet är med få undantag positivt.

Bröstorgans form kan vara normal. Den platta bröstkorgen har ansetts vara typisk vid förekomsten av tuberkulos, men så är icke fallet. Pleurit eller sjukdom i ena lungan framkallar ofta skrumpning av lungan och motsvarande brösthalva, fungerar då icke på samma sätt vid andningen som den andra.

Vid perkussion av lungorna (knackning) erhålles begrepp om

deras förmåga att absorbera luft. När ljudet är svagare på den ena sidan är absorberingsförmågan nedsatt. Denna undersökning företages alltid, men först när förändringarna i lungorna äro förhållandevis stora, uppenbarar sig avvikelser från det normala. När absorberingsförmågan är nedsatt, visar auskultationen (avlyssningen) försvagat andningsljud. Ju mindre luft, desto svagare andningsljud. Vid hostning hörs ofta ett biljud. Dessa förändringar i lungorna behöva ej vara liktydiga med tuberkulos, de måste bedömas i sammanhang med andra symptom.

Röntgenundersökning viktig på begynnelsestadiet.

Röntgenundersökning av lungorna är av allra största betydelse. Särskilt är en sådan undersökning av vikt på sjukdomens tidigare stadium, innan förändringar inträtt, som kunna påvisas vid vanlig undersökning av hälsotillståndet. På röntgenfotos ser man mörka fläckar av växlande storlek och utseende. Fläckarna kunna finnas i ena lungan eller båda. Det är emellertid icke bara tuberkulos, som medför detta. En hel del andra sjukdomar i lungorna kunna ge samma reaktion, varför de icke med säkerhet kunna skiljas från tuberkulos.

Bekräftelsen på att sjukliga förändringar i lungorna äro av tuberkulös natur erhålles genom konstaterandet av tuberkelbaciller i upphostningarna. Endast denna enkla undersökning kan ge oss diagnosen, och därför bör den alltid utföras. Den är alldeles särskilt viktig, när tillgång till röntgenundersökning ej finnes. I de fall då tuberkelbaciller kunna påvisas, är processen i lungan redan destruktiv — lungtuberkulosen är redan "öppen".

I det begynnande, symptomfria eller symptomfattiga stadiet är röntgenundersökningen av utomordentlig vikt, för att man skall kunna ställa diagnosen. Det måste därför anses självfallet, att man icke får utgå från att ingen lungtuberkulos föreligger, förrän röntgenundersökning ägt rum. (Vi Vil.)

Två centralsanatorier i Gävleborgs län? Medicinalstyrelsen har från stadsfullmäktige i Gävle infortrat yttrande med anledning av vad Svenska sanatorieläkarföreningens styrelse haft att anföra rörande valet av plats för ett centralsanatorium inom landstingsområdet. Sanatorieläkarföreningen hade anhållit att medicinalstyrelsen ville vidtaga åtgärder för att de av landstinget uppgjorda byggnadsplanerna måtte uppskjutas i avvaktan på en utredning om den från olika synpunkter lämpligaste förläggningen av det planerade sanatoriet. Medicinalstyrelsen hade funnit frågan vara av stor vikt för sjukvården i Gävleborgs län och hade ansett att de anförda synpunkterna borde giva anledning till en omprövning av beslutet om förläggning av ett nytt centralsanatorium med över 200 platser i Bollnäs.

En av drätselkammaren för frågans utredning tillsatt kommitté har sammanfattat vad medicinska experter hade haft att anföra i frågan samt verkställt en utredning rörande kommunikationerna till Bollnäs och Gävle från länets olika delar. I själva sakfrågan ha kommitterade pekats på, att ett sanatorium kunde förläggas till Valbo eller Hille, alltså i närheten av centrallasarettet men alltjämt inom landstingsområdet eller också kunde sanatoriet uppdelas på två, varav det ena kunde förläggas till Bollnäs och det andra till Gävle.

Stadsfullmäktige i Gävle ha nu beslutat att som eget yttrande åberopa innehållet i kommitténs utredning.

Tuberkulosbekämpare

XVII.

Överläkare Ake Törnblom, Eksjö sanatorium.

(Teckning för Status av Ernst Akerblad.)

Nödorp från läkarna mot äggvitesvälten. Svenska föreningen för invärtes medicin har inför den äggvitesvälten som nu framträder, särskilt hos magsjuka och sinnessjuka tuberkulösa men även hos andra, ingått till folkhushållningsdepartementet med en skrivelse angående äggvites betydelse i kosthållningen. Särskilt har det pekats på nödvändigheten av riklig tillgång på fisk, och i det sammanhanget kräves krigskonjunkturskattens slopande för fisket. Initiativet av skrivelsen har tagits av dr Harald Öhnell som understöts av professorerna Josua Tillgren och Hilding Berglund.

från FÖRBUNDSARBETET

FÖRENINGEN "SAKO",

Sanatoriekonvalescenter i Stockholms Norra Förstäder, höll sitt årsmöte söndagen den 21 febr. varvid den nya styrelsen fick följande sammansättning:

Ordförande: Stig Nilsson, Huvudsta, sekr. Ingeborg Kähr, Huvudsta, kassör Herbert Andersson, Hässelby Villastad. Övriga ledamöter: Bertil Forsström, Emma Andersson, Astrid Hebel och Viola Karlsson. Revisorer: Elsa Edström och Olle Pettersson. Föreningen förre ordf. och sekr. B. Forsström och Geron Andersson hade på grund av bristande tid undanbett sig återval.

Styrelsens och revisorernas verksamhetsberättelser upplästes och godkändes.

Av verksamhetsberättelsen framgick bl. a. att medlemsantalet under året ökat med 14. Vidare hade gjorts framställningar till Sundbyberg, Solna och Spånga fattigvårdsstyrelser om att mera beakta de lungsjukas ansökningar om socialvårdshjälp. Riksdagsman G. V. Kjellman hade uppvaktats med en skrivelse vari föreningen framhöll önskvärdheten av ett konvalescenthem med yrkesskola för f. d. sanatoriepatienter i Stockholms län. Till julen hade föreningen utdelat kontantbidrag till behövande medlemmar. Dessa medel ha erhållits dels genom anordnandet av en soaré och dels genom julinsamlingsverksamhet tillsammans med Väsby Sanatoriepatienters Understödsförening.

I samband med studieverksamheten kan nämnas att A.B.F. även i år beviljat nedsatta avgifter för obemedlade medlemmar.

Ett anförande hölls av ordf. i Riksförbundet Erik Frithiof, över ämnet "Partiellt arbetsföra", som fick en livlig applåd. Förbundsordföranden föreslog även att frågan om studiecirkeln skulle återupptagas. Till studieombud valdes Viola Karlsson, Sundbyberg.

Efter slutat årsmöte vidtog kaffedrickning och dans. Under aftonen utlottades ett modellskepp som tillverkats av den nyvalde ordföranden, Stig Nilsson. Pauserna utfylldes med piano solo av herr J. Skaftlin och sång av Karin Jansson, ackompanjerad av Viola Karlsson.

Slutligen frambars till avgående ordförande och sekreterare ett tack för det värdefulla och uppoffrande arbete, de nedlagt till föreningens fromma.

UPPSALA LÄNS KONVALESCENTFÖRENING

höll årsmöte söndagen den 14 februari under ordförandeskap av ombudsman Erik Frithiof i De Lungsjukas Riksförbund.

Verksamhets- och revisorsberättelserna föredrogos och godkändes och full och tacksam ansvarsfrihet beviljades den avgående styrelsen.

Därefter företogs val av styrelse. Valda blevo Axel Zetterberg, ordförande, Henry Möller v. ordf., Karin Dansson sekr., Axel

Aronsson v. sekr. Gunnar Jansson, kassör. Övriga styrelseledamöter överläkaren vid Centralsanatoriet Doc. E. Hedvall samt Sven Lindberg och Karl Söderholm.

Till styrelsesuppleanter valdes A. Vidlund och Linnéa Gustavsson. Förutvarande revisorer Bertil Karlberg och Gustav Forström återvaldes. Revisorsuppleanter blevo fru Fjällrer och Rune Karlsson.

Kassabehållningen disponerades huvudsakligen till hjälp åt medlemmar som till styrelsen insänt ansökan härom och vars behov av hjälp styrkts av respektive dispensärsköterskor.

Medlemsantalet var vid årets början 80 st. och vid årets slut något över 200. En stadgeändring har föreslagits under året innebärande att överläkaren vid Uppsala Läns Centralsanatorium skall tillhöra styrelsen.

Efter mötets slut underhöll Kapten Kylberg Vattholma med egna upplevda historier samt Melchers kapell med musik.

FLIS' ÅRSMÖTE.

FLIS, Föreningen för lungsjuka i Stockholm höll den 12 mars sitt årsmöte i HSB-salen under ordförandeskap av Riksförbundets ordf., E. Frithiof.

Styrelse- och revisionsberättelserna föredrogos och godkändes och ansvarsfrihet beviljades den avgående styrelsen. Även julinsamlingskommitténs verksamhetsberättelse upplästes och godkändes och ansvarsfrihet beviljades denna kommitté.

Av till julen insamlade medel hade kr. 4,700:— avsatts för utdelning till påsk- och midsommarhelgerna. Då föreningen emellertid nu erhållit regeringens tillstånd att anordna ett lotteri, beslöt årsmötet att beloppet skall disponeras av lotterikommittén för bestridande av utgifter i samband med anordnandet av lotteriet. Årsmötet beslöt att i princip tillstyrka en motion om tillsättande av en ombudsman för föreningen men att frågan skall bli föremål för vidare utredning.

Årsavgiften fastställdes till kr. 5 per år för arbetande och kr. 2 för icke arbetande medlem.

Till ledamöter i styrelsen valdes A. Fredin (ordf.), Evert Andersson, (sekr.) H. Krafft (kassör), Per Oskar Johansson, Karin Karlsson, Ake Widell och Knut Berglund med Nils Öster, E. Arvidsson, Helge Nilsson och Inga Hultman som suppleanter. Till revisorer valdes Arvid Stühr och Sven Pettersson med Linnéa Eriksson och Margit Edlund som suppleanter. Nöjeskommittéerade blevo Svea Sjölander och Maria Wanström. Sedan årsmötet även beslutat om tillsättande av en stadgeändringskommitté invaldes i densamma A. Fredin, Per Johansson och Harry Österholm.

Slutligen framförde Frithiof ett tack till styrelsen för det utomordentliga arbete denna utfört under det gångna året.

KONVALESCENTFÖRENING FÖR HALLANDS LÄN BILDAD.

Ett sammanträde med lungsjuka konvalescenter från Halland har hållits i Falkenberg. Mötet hade anordnats på initiativ av patienter vid Fagereds sanatorium, Lia. Ett föredrag hölls av ombudsman Zetterlund, Göteborg, som redogjorde för de lungsjukas förhållanden på olika områden och rekommenderade mötesdeltagarna att bilda en avdelning för Halland av De Lungsjukas Riksförbund. Mötet beslöt också att bilda en dylik avdelning.

Till styrelse för avdelningen valdes följande (suppleanter nämnas inom parentes): John Höög, Varberg, (Ivar Karlsson, Varberg), Alfred Nilsson, Årstad, (Hugo Johansson, Getinge), John Nord, Falkenberg, (Gunnar Svensson, Vessigebro), Anna-

Lisa Bengtsson, Halmstad, (Per Karlsson, Halmstad), Erik Hedblom, Genevad, (Fridolf Nilsson, Ryaberg), Asta Andersson, Tvååker, (Svea Nilsson, Oskarström), samt Ingrid Karlsson, Kungsbacka, (Karl Svensson, Lindome).

Till revisorer utsågos hrr Torsten Persson, Fagered, och överläkare Victor Steffen, Lia.

Mötet beslöt att styrelsen skall låta sig representeras vid den blivande socialvårdskursen i Falkenberg. Vidare diskuterades man vad som vore att göra åt den rikliga tidningsflora, som lever på ett mer eller mindre föregivet intresse för de lungsjuka. Vid sidan av riksorganisationens tidning "Status" sprides andra tidningar, som ingenting annat äro än rena privatgeschäft och mötet beslöt att rikta allmänhetens uppmärksamhet på detta förhållande.

DE LUNGSJUKAS KONVALESCENTFÖRENING I HÖGANÄS

har haft årsmöte i Folkparken. Ordf. Nils Axén öppnade mötet och hälsade de närvarande välkomna. Årsberättelse och kassarapport upplästes och godkändes av mötet. Ordf. hänvisade till kassarapporten och framhöll allmänhetens stora förståelse för föreningen, en sak som bl. a. framgår av det goda resultatet av julinsamlingen. Till styrelsemedlemmar för ett år valdes: Nils Axén, ordf., Robert Dahlström, sekr., Malte Nilsson, kassör (omvalda) samt till v. ordf. Martin Larsson (nyvald). Suppleanter blevo Gösta Holmkvist och Elsa Olsson. Övriga styrelsemedlemmar väljas vid halvårsmötet. Mötet var talrikt besökt, vilket visar hur stort intresse som finnes för denna nya förening.

KALMAR KONVALESCENTFÖRENING

har haft årsmöte i Folkets hus. Föreningens ordförande, Carl Hellström, hälsade medlemmarna välkomna. Att leda dagens förhandlingar valdes herr Oskar Fransson. Föredragna styrelse- och revisionsberättelser godkändes. Studieverksamheten har bedrivits i den omfattning som ekonomien tillåtit. Tre cirklar ha varit i arbete. Till kurserna har föreningen lämnat anslag och fått från Riksförbundet 150 kr. Styrelsen har tillställt drätselkammaren skrivelse med anhållan om förnyad prövning angående en tidigare anhållan om, att staden måtte ställa lämplig lokal till föreningens förfogande. Det har visat sig svårt för de partiellt arbetsföra att få arbete i statliga eller kommunala verk. Därför har genom personlig uppvakning hos chefen för arbetsförmedlingen och länsarbetsnämnden gjorts framställning i ärendet, dock utan resultat.

Föreningens inkomster och utgifter har balanserat på kronor 2,012:42 med en behållning vid årets slut på kr. 890:57. Av behållningen skall dock 500 kr avsättas till en reservfond och 300 kr. tillföras studiefonden, varför den slutliga behållningen till 1943 var kr. 90:57.

Efter företaget styrelseval konstituerade sig styrelsen på följande sätt: ordf. Carl Hellström, sekr. Sigfrid Celander, kassör Birger Holmgren, v. ordf. Einar Jonsson och v. sekr. Linnéa Jonsson. Revisorer: hrr Oskar Johansson, Olof Beine och Oskar Fransson. Programkommitté: hrr A. Olsson, S. Celander, G. Persson och fröken S. Kristiansson. Lotterikommitté, frk. B. Nordvander, A. Andersson och hr Carl Hellström. Studieledare: hr Stig Svensson. Dessutom valdes en festkommitté på tre personer.

Efter årsmötesförhandlingarna följde en stunds samkväm.

Konvalescentföreningar

anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

BLEKINGE LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Ragnar Andersson, Strömsberg, Spjutsbygd, kassör Arvid Mattisson, Ekholmsstrand 18, Karlskrona.

BORÅS: SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening. Ordf. Hugo Flodin, Box 346, Borås. Tel. 150 66.

ESKILSTUNA: ELKÅ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. Manfred Norberg, Drakenskiöldsg. 7 (Tel. 44 67). Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors, Skogstorp.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02) Expeditionstid: 10—13 och 15—17, lörd. 10—14.

HÄLSINGBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Trädgårdsgatan 19, Hälsingborg.

HÄRNÖSAND: Ängermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. G. Andersson, Styrmanng. 9, Härnösand, korresp. sekr. Folke Åsäll, Storg. 31, Härnösand, tel. 15 42.

HÖGANÄS: De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20. Sekr. Robert Dahlström, Allégatan 20.

JÖNKÖPING: Konvalescentföreningen för Jönköping, Huskvarna med omgivningar. Ordf. Gustav Larsson, Åsenvägen 66, Jönköping.

KALMAR: Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13. Sekr. Sigfr. Celander, Box 731, Kalmar (Tel. 26 41). Månadsmöten första tisdagen i varje månad i Folkets hus.

KRISTIANSTADS LÄN: De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässleholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.

LANDSKRONA: Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad, Expedition Tränggatan 14, hålles öppet månd. 9.30—11 och torsd. 19—20.

LULEÅ: Luleå Konvalescentförening ("Konscento") Ordf. Bertil Backman, Bergnäset, Luleå. Tel. 35 19 (säkrast mellan 18—19). Sekr. Göte Landström, Södra Strandgatan 27/29, Luleå. Lokal A. B. F. Föreningsmöten hållas 11 jan., därefter varannan söndag.

(Forts. på sid. 33)

HERMES MIXTUM

är namnet på den goda, mycket omtyckta, kaffeersättningen. Inneh. äkta cikoria.
PROVA MIXTUM — NI BLIR BELÄTEN
Säljes i parti av

KAFFE A/B HERMES

STOCKHOLM 9. — Tel. 45 12 32, 45 10 45
Säljes i detalj på c:a 1.000 orter över hela Sverige.

PÅSK

Ur hatets mörka
     vilsna natt det går
 ett ljus i denna
     stilla morgon fram —
 ur värknött smärta,
     blodets röda sår
 en blomma föds
     på gudakorsets stam.

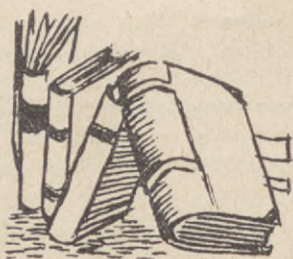
En förlåt rämnat —
     manteln delad är,
 en klyfta öppnats
     uti tid och rum.
 Ur vilsen natt
     en gryning budet bär
 till stum förtvivlan
     ljus mysterium.

Allt skrän har tystnat —
     knektars lejda hop.
 nu sova kring en
     ljusbestrålad grav —
 men fyllt av längtan
     stiger glädjens rop
 som går mot solen
     liksom vårens sav.

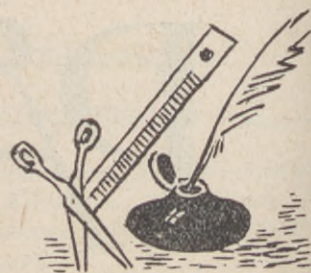
Besegrad död en grav
     har lämnat tom —
 i morgonljuset
     gudamänskan går
 och livet blir en
     sällsam helgedom —
 en blommas doft
     ur blodets röda sår.

NILS THORÉN

Litteratur

BOKSPALTEN

ET YNDIGT LAND. Ur dansk lyrik. Med inledning av Ivar Harrie. Tidningen Studiekamraten. Stockholm 1942. Pris 2 kr. Tidningen Studiekamraten har under årens lopp inlagt stora förtjänster om att göra det bästa inom norsk och dansk diktning känt för sin läsekrets. Ett urval av den danska lyrik som publicerats där är föreliggande häfte, inlett med en kort men klar och överskådlig introduktion i dansk diktning av Ivar Harrie. Många stora namn passera revy i denna bok: den väldige psalmdiktaren Brorson med sin underbara dikt "Her vil ties, her vil bies...", Oehlenschläger med "Der er et yndigt Land", Grundvig med bl. a. "Modersmaalet". Tråkigt nog saknar man prov på Evalds lyrik: han är väl dock när allt kommer omkring den störste danske skalden. Men eljest finns i samlingen mycket nog att glädja sig över: råg- och ljungdoftande dikter av Jeppe Aakjaer, Johannes Jørgensens och Viggo Stuckenbergs förfinade, intima lyrik, dikter av Rördam, Juel och Helge Rode; den senare "Sne" är ett mästestycke av fin stämningskonst:

Der er ingenting i Verden så stille som Sne,
naar den sagte gennem Luften daler,
daemper dine Skridt,
tysser, tysser blidt
paa de Stemmer, som for højdlydt taler.

Denna klara och samtidigt sordinerade ton är Danmarks stämma.

SVEN ROSENDAHL: DÅ LIVET ÄR BÄST. Naturskisser. Med teckningar av GEORG LAGERSTEDT. Hugo Gebers förlag. Stockholm 1942. Pris 6:75.

Modern svensk litteratur lider ingen brist på vakna och kunliga iakttagare av skiftningarna i den nordiska naturens ansikte. Det kan vara nog att erinra om Knut Hagberg och Sven Barthel. Till dem ansluter sig Sven Rosendahl. Hans bok "Då livet är bäst" är ett slags journal, vari antecknats naturens ändringar under årets lopp och som avhandlar så skiftande ting som vintermete, morkullssträck och harjakt. Rosendahl förstår att berätta om naturforeteelserna så att man fånglas. Hans stil är klar och säker och vet att inregistrera de växlande aspekterna känsligt och exakt. Här ett prov på hans konst, en augustiskildring:

"Augusti . . . Det är kräftornas och andjaktens månad. Redan har de första skotten bräckt morgontystnaden över vassiga stränder. Säsongens första viltskörd har bärgats i en grå, rökig gryning med drypande fukt och en smak av höst i luften. Bak-tunga ungänder stiger på oviga vingar ur sävruggarna, medan moderns snårpring ljuder strävt, som om någon spelade på ett

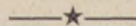
rep ute i dimman . . . Det är en dag, då många människor märker, att sommaren hunnit en bit på väg."

Till den trevnad denna bok bereder läsaren bidrar också tecknaren Georg Lagerstedt med sina vackra vinjetter.

Nils Ålenius: Livstro och ångest. Mot katastrofen. Studier i trettioalets svenska tidsdikt I o. II. (Verdandis småskrifter, nr 454 och 455). Bonniers förlag, Stockholm 1943. Pris pr vol. 1:50. En studie över den yngre svenska lyriken har naturligtvis i och för sig en plats i Verdandiserien, men mot dessa två skrifter kunna vägande invändningar resas. Författaren har tagit till uppgift att framför allt ge en bild av den unga svenska diktning som direkt avspeglar tidens storpolitiska skeende. Det är riktigt att dessa reaktioner varit snabba inom svensk diktning. Men författaren visar prov på en besynnerlig smak, Medan de flesta kritiker bedöma ett litterärt verk efter dess skönhetsvärde och dess ursprunglighet, har denne författare andra normer. Många verkligt betydande poeter omnämns ofta endast i förbigående, medan redan glömda debutanter ägnas stor uppmärksamhet; dispositionen är inte heller synnerligen klar. Men framför allt brister författaren i estetiskt omdöme. Stilklichéerna inta en framträdande plats i denna framställning. Här ett prov, en karakteristik av Artur Lundkvists lyrik: "Han tyglar energiskt sin vinghäst till en reglementerad skolritt, vartill den i grund och botten inte är lämpad. När Lundkvist låter sin poetiska fantasi arbeta fritt med ett motiv som han känner något närmare för, t. ex. då han tolkar sin känsla av samhörighet med jorden och dess folk, åstadkommer han utomordentligt starka skildringar: han blir vek och lyrisk, och hans poetiska språk blir rikt och färgstarkt. Men mitt i en dylik skildring kan han brått hejda sig, den poetiska flykten är slut, stämningen försvinner. Han pegas har lytt tygeln, poeten har kommit ihåg programmet".

Detta är inom parentes knappast en rättvis karakteristik av Lundkvists lyriska förmåga. Men det är betecknande för den valhänthet ifråga om estetisk analys som utmärker författaren av denna skrift. Någon större förmåga att förutsättningslöst intränga i ett diktverk vittna inte dessa volymer om: de äro tyvärr ganska doktrinära och trångsynta.

Johannes Edfelt.

Bolag donerar skärmbildskamera. Tuberkulosvården i Norabygden har i dagarna fått en donation, i det nitroglycerin A.-B. i Gytterp skänkt 8,000 kr. till en skärmbildskamera av större typ. Mottagare av gåvan äro sjukhusdirektionen i Nora och landstinget.

Berömda lungsjuka skalders och författare:

XI.

Albert Samain

En av sin tids mest uppburna lyriker var fransmannen Albert Samain. Hans symboliska diktning mottogs med hänförelse och han fick sedermera många efterföljare. Dock kan man inte säga att hans lyrik var på något sätt banbrytande. Men den hade en intensitet och äkthet, som ingen kunde misstaga sig på, och förmodligen var väl också just dessa omständigheter, som lade grunden till hans framgång.

Albert Samain föddes i Lille den 3 april 1858. Redan vid femton års ålder måste han söka arbete för sitt uppehälle och fick anställning på en bank i fädernestaden. Från denna anställning fick han 1880 förflyttning till Paris, där han sedan erhöll plats i undervisningsdepartementet, varigenom han kunde ägna mer tid åt sina studier liksom åt poesin. Redan 1881 hade han publicerat några dikter i en landsortstidning, samt läst sin vers på ett av tidens litterära sällskap, "Les jeunes", liksom han därefter publicerat en del poem i sällskapets tidning, "Chat noir", men någon större vikt fäste man inte vid hans person förän han något längre fram stiftat månadstidskriften "Mer-cure de France" och däri tryckt en del av sin produktion.

Hans första diktbok, "Au jardin de l'Infante" (Infantens trädgård), en subjektivt romantisk samling, utkom 1893, ny tillökad upplaga 1894 och 97. Detta arbete blev prisbelönt av Franska Akademien, och Samain var ett namn att räkna med. Efter några år följde diktsamlingen "Aux flancs du vase" (Vas-målningar) med tvåaktsdramat "Polyhème" i samma volym, första upplagan 1898, ny 1901. Denna senare samling hölls i klassisk stil, och att han lyckats med dessa dikter förstår man av de uttalande, som sedan blivit gjorda över hans arbete. Så-lunda skriver Christian Rimestad bland annat, att "Albert Samains Poesi viser, mere end nogen anden, hvilken vidunderlig Livskraft den gamle Alexandriner stadig ejer, naar den behandles af en Mester".

Efter Samains död 1900 utkom ytterligare en diktsamling liksom en samling sagor, och år 1933 utgavs slutligen diktarens dagböcker, som delvis gav allmänheten en ny bild av Samain, i det han däri visar en påtaglig realism i sina skildringar av skilda ting. Han kan i dessa beskrivningar, som Henrik Cornell anmärkt på ett ställe, upptändas av beundran för teknikens erövringar såsom då han beskriver det stora varuruset Bon Marche', en skapelse av Eiffel, som det tett sig för honom i all sin glans med de stora fönstren eller glasväggarna lysande av det elektriska ljuset, och kan i detta fall forma sina ord i vändningar som mycket väl skulle kunna vara av en funktionalistisk arkitekt från 1930-talet.

Albert Samains dikter har en klassisk renhet i tonen, och såväl hans symboliskt-mystiska som erotiska motiv är utsökta. I de erotiska dikterna är han en förfinad arvtogare av Baudelaire, de erotiska känslornas tolk som kanske ingen annan, och en del kritiker håller till och med Samains poesi högre än Baudelaire. Må därmed vara hur som helst, Albert Samain var en förnämlig skald, en drömmare och diktare av stora mått.

Samain älskar halvtoner, halvljus, kvällens dunkel och de mörknande rymderna med deras stilla stjärneljus. Hans dikt stiger och faller som dyningens lugna böljeslag, men under detta yttre lugn kan läsaren ana feberns pulsar och ångestens andedräkt.

"En outhärlig sorgmodighet breder sig över denna bröstsjuka diktares verk, säger Christian Rimestad i sin översikt av fransk poesi, det är som om den död, vilken väntade på honom, gav hans poesi en feberaktig spänning, en hunger, som intet i livet kunde mätta, eller också en hemlighetsfull trötthet, vilken var som en försmak av livets slut".

Vi finner något liknande hos ett par nordiska poeter, som var märkta av samma sjukdom som Samain. Jag tänker på Harriet Lövenhielm och Edith Södergran, visserligen i sin lyrik rätt olika sin franske kollega, men som likväl i sina dikter hade just den feberns oro och de dödsaningar, som ger deras vers den sällsamma undertonen, det vemodiga mollackord, som hela tiden klingar bakom orden. S. Neander-Nilsson framhöll vid ett tillfälle som sin åsikt, att all stor lyrik har sin inspirationskälla i döden och evigheten. Visserligen kan en sådan uppfattning synas en smula ensidig, men i sak är den fullkomligt riktig. De stora skaldernas skönaste verk har denna undertonen av evig längtan efter en frid över allt förstånd. Och i de sjuka, de dödsmärkta skaldernas dikter, till denna grupp må man väl räkna Samain, finns evighetens återklang i särskilt hög grad, som skulle det bleka aftonljuset från stillhetens kust redan vila över deras väg, ännu medan de lever och arbetar bland sina medmänniskor.

Hur vemodstungt flyter inte de melodiskt mjuka raderna i en sådan dikt som Samains "Elegi", vilken på svenska återfinnes i antologien "Fransk vers" i tolkning av Karl Asplund. Vi citerar slutstroforna.

Se, nattens trädgård blommar upp här utanför.
Otydliga bli linjer, färger, ljud och ting.

Se, hur den sista glimten slocknar i din ring!
Säg, hör du syster, hör du någonting som dör?

(Forts. å nästa sida.)

Friluftsskola för tuberkulösa barn.

Eriksdalsskolan på Hammarbyhöjden är en av Stockholms s. k. "friluftsskolor", där tuberkuloskonvalescenter tagits om hand för vård jämsides med skolundervisningen. I skolsalen sitter man vid öppna fönster för att ständigt få frisk luft och ytterkläderna äro på. Det går bra att skriva och räkna ändå, konstaterar skolans föreståndarinna, fru Ragnhild Höglander.

Barmhärtighetens hand nu smeker mjukt vår panna.
Var suck, som höjs i kväll från jorden, ville du
förtälja för min själ med blickarna, som nu
långt bort i himlens djup så milt och sorgset stanna.

Och han liknar sin själ vid en spansk prinsessa, så i dikten "Infantinnan", tolkad av Gösta Montelin i dennes antologi "Från främmande spaljärer". I denna typiskt romantiska dikt med sin sorgsna stämning, med blommor, drömljuv sång och fontäners flöjtmusik, är läsaren förflyttad till en sällsam drömvärld. Diktaren möter sin syster Psyke, liksom en annan romantiker, nämligen Edgar Allan Poe, möter henne i sin "Ullalume". Här några strofer ur Samains dikt.

Min själ allena är — en enslig spansk prinsessa,
vars sorgsna ödslighet tillbakakastas kall
av stora speglars glas i grått Escurial —
sin dräkt av tung brokad hon bär med spansk grandessa.

De gyllne hägringar förjaga dystra miner —
för var extatisk syn strax ledans sot försvann.
Vid glimt av ärans glans, av solens, där den brann,
halvslocknat högmod tänds och gnistrar som rubiner.

Men med ett löje snart sin febers vin hon klarar,
och hon, som städse räds ett järnklätt frihetsrus,
mot livet fjärran lyss, som emot havets brus,
och djupt inom sig själv sin hemlighet bevarar.

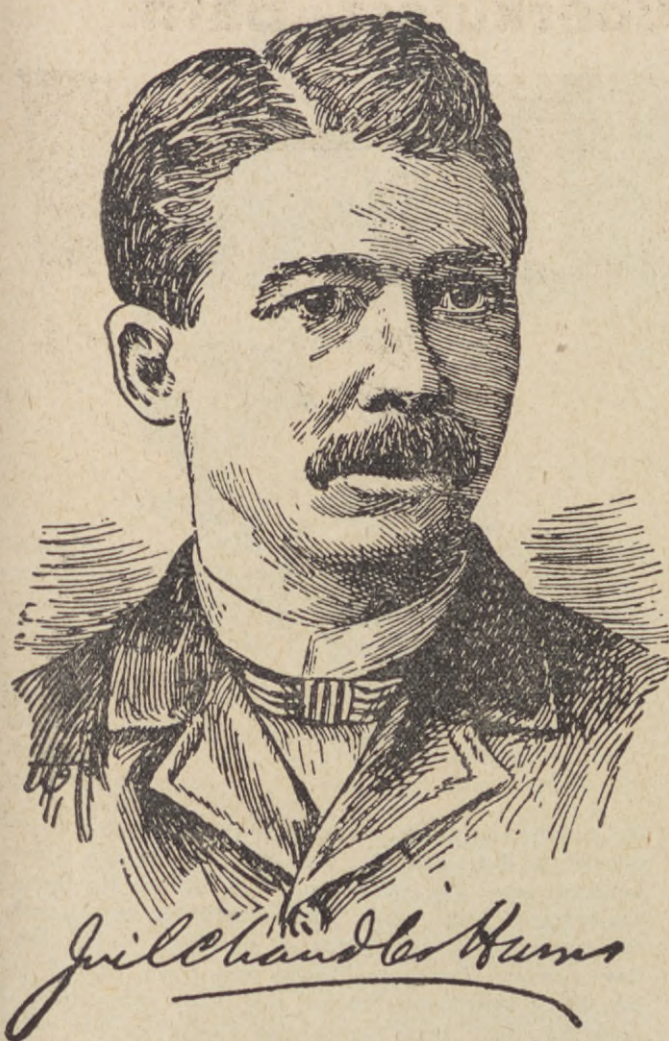
Ej krusas hennes blicks opalgrått bleka vatten —
så djupt, som där en stad sjönk ned i böljeskum. —
I rus av drömackord hon går från rum till rum:
var dörr sig öppnar tyst, som av sig själv, i natten.

Fontänens vattenstänk i fåfång lek förrinna . . .
Med en tulpan i hand hon står i fönstervrän,
blek skådar hon sin bild i speglar långtifrån,
en sorgset, tigande, högsinnat stolt furstinna —

i tungsint skrud min själ är lik en infantinna.

Den 18 oktober 1900 avled Albert Samain i Magny-les-Hanneaux. Han hade allt ifrån barndomen lidit av lungtuberkulos, och det var även denna sjukdom som ändade hans liv. Frankrike hade förlorat en av sina mest utpräglade lyriker. Albert Samain, enstöringen från Lille, drömmaren av Guds nåde, hade nått den eviga tystnadens grå Escurial. *Emil Hagström.*

NEGER- SAGOR

Ärligen firas i Georgias skolor den dag, då Joel Chandler Harris (1847—1908) föddes. Denne, i Amerika kände, men ännu i Sverige så gott som okände författare, såg första gången dagens ljus i den del av staten Georgia, som var den nordamerikanska Söderns mest demokratiska region. Här rådde ett sär eget socialt system, och relationerna mellan herrar och slavar var vitt olika dem, som kännetecknade de större plantagerna med deras uppsyningsmän. Negern var här en medlem av familjen och såldes ej. Svarta och vita barn fingo växa upp tillsammans. Tjänaren var en trotjänare, som vid faderns död övergick i sonens tjänst.

Det var ur dessa demokratiska förhållanden som en ny realistisk typ av lokalfärgad litteratur uppstod. Alltsedan 1800-talets mitt skapades här mot bakgrunden av Georgias särpräglade typer och institutioner en i det eljest romantiskt lagda Södern egenartad konst.

Talrika, tidigare i de gamla negerslavarnas mun levande och delvis ännu kvarlevande, djurberättelser och djurfabler, gav en fyllig bild av den svarta rasens karaktär, sådan den utvecklats sig under inflytandet av sekellångt slaveri — godmodighet trots

allt förtryck, slughet och fiffighet och en självömkan, som visade sig däri, att "Bror Kanin", ett av de svagaste djuren, korades till historiens hjälte. Harris gav dessa djurlegender deras mest gångbara utformning och lade dem i munnen på en gammal slav, Onkel Remus, som i gemytlig, skälmaktig, prat-samt pladdrande berättartart förtäljer dem för sonen till sitt vita herrskap.

De första tolv, tretton åren av sitt liv tillbragte Joel Chandler Harris hos sin mor i den lilla staden Eatonton. Han växte upp i en omgivning, lika olitterär som Mark Twains. Vid tolv år slutade han skolan och vid tretton började han som sätarlärling på det lilla veckobladet "The Countryman", som den originelle Joseph Adison Turner grundat på sin plantage Turnwold, nio mil från närmaste postkontor.

"The Countryman" var den enda plantagetidning, som någonsin utgavs i denna värld, och den blev genast från starten en succé. Turner skrev en ren, klassisk engelska, och han tränade den osäkra men skrivlystne pojken på ett vida bättre sätt, än vare sig skola eller college kunnat det. De fyra åren på Turnwold var Harris' enda "högskolekurs", och han tillgodogjorde sig den på ett underbart sätt. Den unge pojken var vital, aktiv och omätligt nyfiken. Han såg och hörde allt som hände och sades på plantagen, och han blev i grund förtrogen med sin omgivning. I denna patriarkaliska lilla värld studerade han negerslaveriets verkningar, tog del i de bullrande festligheterna, trädde i intim beröring med den gammaldags plantagenegern och frossade i sin arbetsgivares av 4,000 volymer bestående bibliotek.

Den lärde Joseph Turner skolade honom strängt i skrivandets svåra konst. Men så kom inbördeskriget och Shermans armé grusade obarmhärtigt idyllen. Efter en rad mer eller mindre fransyska visiter på diverse tidningsredaktioner hamnade

Harris omsider 1876 som medarbetare i "Atlanta Constitution". På denna tidning kom han att stanna i 24 år och växte helt samman med tidningen.

Utom de första fjorton och de sista åtta åren av sin levnad var Harris aktiv journalist. "Jag är tidningsman och ingenting annat", förklarade han envist, när kritiken enhälligt hävdade hans författarskaps betydelse.

Sin litterära berömmelse fick Harris nästan av en slump. När tidningens spalter behövde fyllas var det hans uppgift att slänga in något lämpligt fyllnadsgods.

En vacker dag såg han upp från sina notiser och korrektur och fann sig vara en berömd författare. Harris häpnade och trodde inte det var sant. Hur det tillgätt hade han inte riktigt klart för sig och han vande sig aldrig riktigt vid sitt litterära rykte.

— Jag har ingen litterär träning, och jag vet ingenting alls om det, som kallas litterär konst, förklarade han på sin berömmelses middagshöjd. Han gjorde aldrig några försök att bli publicerad, sände aldrig ett manuskript till en förläggare eller en tidskrift utan efter enträgen anmodan och skrev aldrig en rad med enbart litterär syftning.

En av Harris' främsta plikter på "Constitution" var att skriva humoristiska skisser om negerliv, en ersättning för liknande stoff som en förfallen journalist, Sam Small, tidigare levererat. Dennes regelbundet återkommande huvudfigur "Onkel Si", efterträddes nu av Harris' "Onkel Remus". Bokförlaget Appleton

Björnen och grodan.

& Company's energiske manuskriptscout hade blivit uppmärksam på Harris' bidrag i tidningen och förmådde honom att publicera dessa. Det blev boken "Uncle Remus: His Songs and His Sayings". Boken utkom 1880 och hälsades som klassisk redan innan trycksvärtan torkat på dess blad. Detta verk och dess närmaste efterföljare, "Nights with Uncle Remus" (1883), hör till de amerikanska böcker, som aldrig tycks åldras. Följande nummer i Uncle Remusserien vänder sig mer exklusivt till barnen och har några av de svagheter, som ofta hör fortsättningsböcker till.

Det är på Uncle Remus-cykeln, Harris' litterära betydelse framför allt grundar sig. I dessa böcker visar han hur grundligt han som yngling absorberat negrernas språk och sagor. Han har skapat en i detalj riktig bild av den gammaldags plantagenegern, ett fullständigt och levande porträtt. Det är inte Harris' folklore, som är det värdefullaste, det är hans karaktäristik av berättaren, som omedvetet blottar sin egen och sin ras själ. Sagornas "Bror Kanin" är, när allt kommer omkring, en neger i mycket tunn förklädnad. "Bror Kanins" hjälplöshet är negerns hjälplöshet, och dock är det alltid "Bror Kanin", som tar hem spelet. Omgivningens brutalitet och överlägsna styrka är honom till synes övermäktiga, men de besegras alltid till slut av hans slughet.

Andra nyttjade negern som bakgrund för en vit aristokrati. Harris gjorde negern till en levande varelse, värdefull i och för sig, men han skapade ej litteratur om negern, han gav honom litträrt liv.

Harris var mindre påverkad av böcker än de flesta andra författare. Han skrev blott om det han kände till, det han sett och upplevat. Hans neger är en okonventionell nyskapelse. "Utän att han visste om det, var han en genuin artist, och det var denna omedvetna konst, som skänkte hans verk så mycket av dess kraft", påpekade på sin tid en av Harris' största beundra-

Bror Kanin och Bror Räv.

re, Mark Twain. Harris temperament, journalistiska träning, sätt att komponera gjorde honom till en fragmentarisk författare. Hans litterära form var den korthuggna, intensiva, episodiska, och den sprang fram ur hans dagliga, brådslande gärning.

Under hela sitt liv var Harris en stillsam och hemkär landsortsjournalist, och 28 års litterär berömmelse förmådde ej ändra hans vanor eller hans yttre habitus. Barndomsårens svårigheter hade gjort honom otroligt skygg och rösten svek honom ofta bland främlingar. På ett New Orleanshotell kunde han ej uppbringa nog kurage att läsa högt för en beundrande barnskara. Det behövdes mycken och seg övertalning för att förmå honom att acceptera en inbjudan att tillbringa en kväll hos president Roosevelt i Vita Huset. Men i gamla vänners och kamraters krets blommade hans väsen fritt. Där var han sällskapligheten själv och strålade av gott humör.

Onkel Remus är en av de originellaste karaktärsskapelser Amerika skänkt världslitteraturens stora galleri och det är anmärkningsvärt att det är först i år som en del av dessa sagor

blivit översatta till svenska språket. Översättare är John O. Ericsson, som tydligen specialiserat sig på att ur världslitteraturens hav fiska upp klart lysande pärlor vars glans ännu ej fått skådas i Sverige. "Bror Sköldpadda var knepigast" kallas denna på Oskar Eklunds förlag utkomna samling av Joel Chandler Harris bästa sagor och det är utan tvivel en av de märkligaste sagoböcker som utkommit på svenska språket på mycket länge. Onkel Remus sagor ha liknats vid Andersens sagor och liknelsen äger sitt berättigande. Det är sagor som inte endast den yngre generationen kan uppskatta, även äldre kan finna glädje av att läsa sagorna då de förstå den djupare meningen bakom händelserna. Onkel Remus berättelser om hur den svage, hjälplöse "Bror Kanin" överlistar de brutalare och starkare djuren, räven, vargen och björnen, har genom John O. Ericssons lediga översättning bibehållit sin egenart. Den svenska upplagan, som givits en förnämlig utstyrel, illustreras av en mängd illustrationer av den svenske konstnären Uno Stallarholm, varav vi med benäget tillstånd här återge några prov.

Gunnar Gunnarsson.

Bror Kanin har lurat Bror Räv att bli hans ridhäst.

LIVET GÅR VIDARE

— Det här ser ut som på landet, sa Henning med sitt tveksamma leende och såg sig om i rummet, där eftermiddagssoleken in på de renskurade golvtilljorna och tras mattornas färggranna band. I själva verket gällde hans anmärkning inte bara rummet utan också kvinnan, som stod där i dörren och iakttog honom vaksamt och noga. Med sitt slätkammade, ljusa hår, sin kraftfulla gestalt och sitt strävt stolta ansikte såg hon knappas ut att höra hemma i en hyreskasern — man kunde gott tänkt sig att hon senast i går brutit sten ur en åker. Men blicken i hennes starkt blå ögon hade sett mycket, det märktes — den var djupt misstrogen, som om den fått se mer än den tålt. Henning skulle gärna velat beveka henne till ett leende, men i och för sig gillade han hennes reserverade tystlåtenhet — pratsamma värdinnor hade han sett nog av. Ovädrade och osnygga rum likaså. Det var frisk luft i hela den här lägenheten, och doften av såpa och nyskurat trä kändes ljuvlig. — Ja, jag bestämmer mig väl för rummet då, sa han.

Fru Larsson svarade inte genast. Han förstod, att hon för sin del hade ännu inte bestämt sig.

Hennes båda små pojkar klämde sig fram på ömse sidor om henne i dörren och kikade på den främmande farbrodern med pigga och nyfikna stadsbarnsögon. De hade runda, bruna kinder under sitt lingula hår och såg duktiga och välskötta ut — väluppfostrade också, så de skulle inte bli till besvär. Fast det hade han nu knappast varit rädd för — han tyckte om barn. Den minste höll en segelbåt tryckt mot bröstet, och då Henning böjde sig lite ner och prövade sitt leende på honom, hade han mera framgång — pojken lyfte förtjust upp båten till beskådan.

Det var den gästen, som kom Marta Larsson att bestämma sig. Jan var i allmänhet skygg för främmande, och när han någon gång gav upp sin förbehållsamhet, tog han sällan miste —

han hade ett slags instinkt för människor, så liten han var. Den där mannen var nog hygglig, så pass hygglig en karl nu kunde vara. Först hade hon tänkt smälla igen dörren mitt framför näsan på honom. Hon hade ju annonserat efter en ordentlig flicka. Inte för att hon haft mycket hopp om en ordentlig flicka — men en flicka skulle det vara. Emellertid hade den sista varit behäftad med tre fästmän, som ställt till med slagsmål i tamburen, så strängt taget kunde det kvitta lika att släppa in en karl med ens.

— Ja, vi säger väl det då, sa hon.

Jag behöver ju inte ha något att göra med honom, tänkte hon. Men hon tyckte inte illa om honom — hans stillsamma sätt och det dröjande leendet i det allvarliga, magra ansiktet. Han kom direkt från sitt jobb och var klädd i blåställ, men allt han hade på sig var helt och snyggt. Hans axlar var lite för smala, men händerna var starka och rejäla och det var ett lugn över dem, som påminde om Ivars . . . Hon hejdade sig hastigt. Ingenting hos någon man i världen kunde påminna om Ivar!

— Masten har gått sönder, sa Jan.

— Den kan jag laga åt dig, sa Henning. Nej, inte nu genast, men när jag har flyttat hit . . .

Marta var inte säker om hon tyckte om det eller ej. Han fick inte komma för tätt inpå. Och det kunde vara ett sätt att ställa sig in, för att få fördelar. Fast det var ju bara att han hade fördrag med barn. Hennes blick for granskande över honom ännu en gång. Söp gjorde han bestämt inte, tänkte hon. Han var snarare en sån där, som läste böcker. Håret hade tunnats av lite vid tinningarna, men han var nog ändå ganska ung, några år yngre än hon själv. Av någon anledning lugnade detta henne. Hon hoppades han hade en fästmo, som var lika stillsam som han själv.

— Ja, då kommer jag den första då, sa han och log igen.

— Ja, välkommen då, sa hon och ansträngde sig att le tillbaka.

— Det var en snäll farbror, sa Jan, då den främmande gått.

— Kanske, sa Marta.

*

— ... bevara mor och Gunnar och morbror Anders och moster Greta och — och den där farbrorn, som ska komma hit, vad var det han hette mor?

— Nilsson, tror jag, sa Marta. Men du behöver inte be för främmande människor, Jan.

Hon lät pojkarna be aftonbön, för säkerhets skull. Hon trodde inte på en Gud, som ville eller kunde reda upp något åt sina skapade varelser, men kanske på en som övervakade deras vandel. Gud ser allt, varnade hon pojkarna. Men hon sa inte att deras far höll ett spanande öga fäst på dem från himlen. Lögn var för henne den svåraste av synder, och hon skulle ljugit grovt, om hon påstått sig tro att pojkarnas far vistades i himlen. Hon visste inte alls var han kunde befinna sig, för på helvetet trodde hon inte. Sannolikast föreföll det henne att han bara blivit jord. Hon talade aldrig med pojkarna om honom och de frågade inte. De hade vaga och övervägande olustiga minnen av en röst, som sjungit ibland och skrikit mycket, av oberäknliga händer, som smekt någon gång och slagit hårt och ofta, utan att vare sig slag eller smekningar haft något samband med deras uppförande. Tillvarons trygga medelpunkt — trygg men en smula glädjefattig — hade alltid varit mor. För några år sen kunde de ännu komma på att säga att det eller det fick vi för far — men då blev mor så vass i ögonen, att de snart gav upp försöken. Småningom glömde de honom. Men Marta glömde inte. Hon ville minnas alltsammans — hans olidligt vackra ansikte vid grinden under björkarna den sommar-natt då hennes öde avgjordes — hans alltmera slappnade och förråde ansikte med grumlig blick och den eviga stanken av sprit — och hans orörliga ansikte, som döden gjort vackert en sista gång, men som hon betraktat med torra ögon och en kall och hård vetskap om att det enda hon kände var lättnad. Hon fick inte glömma, för hon måste vara på sin vakt. Mot männen, och mot hela mänskligheten. Det fanns folk som inte utnyttjade en, i bästa fall. Någon man kunde sätta sin lit till, fanns inte. En enda hade funnits — men honom hade hon svikit den där sommarnatten vid grinden. . Hon skulle fostra sina barn till redbara människor, som litade bara till sig själva. Det var hennes tillvaros uppgift och innehåll. Med ständig oro vakade hon över att fadern inte skulle gå igen i sönerna. Men de blev inte vackra som han, de såg ut som människorna i hennes släkt, som folk gör mest.

När det var skönt väder om söndagarna, for hon ut med dem utanför stan. Hon satt i en skogsbacka och hörde vinden gå i trädskronorna och kände mossas och jord under sina trevande fingrar. Pojkarna rasade omkring henne och hon lät dem hållas. De blev friska i den friska luften och det var som det skulle. Hon pratade inte så mycket, eller lekte med dem, sånt låg inte för henne. Ibland borrhade hennes händer sig in i jorden och det värkte i dem av längtan. De ville allt möjligt: gräva, så, skörda, mjölka kor. De ville aldrig mer tvätta främmande stadsbors byk, bona deras parkettgolv, diska deras disk i blanka små funkiskök. Men de var så illa tvungna. Hon brukade skicka pojkarna till Anders några veckor var sommar. Men själv reste hon aldrig mera hem. Hon ville inte röja hur illa det gått, inte svara på frågor om hur Olof levat och Olof dött. Framför allt ville hon inte bli frestad att gå den välkända stigen upp genom hagarna till Ivars torp. Hon hade gått den sent en kväll

sista gången hon var hemma och stått där i mörkret bland furorna och sett det lysa ur stugan, där nu en annan kvinna styrde och ställde med allt som skulle varit hennes. Nej, i verkligheten ville hon inte gå den vägen en enda gång till. Men i tankarna gjorde hon det ständigt på nytt.

Den här söndagen i oktober hörde hon inga träd susa utan vågors långsamma skvalp mot en strand. Pojkarna hade velat till vattnet, Jan ville provsegla sin båt, som nu fått masten lagad. Varje gång Henning såg åt hennes håll, vände hon blicken mot den solflimrande fjärdytan. Men sen såg hon försiktigt på honom igen. Hon glömde att tänka sig bort, hon funderade över Henning.

Hur hade det gått till att han kom med i dag? Hon mindes det inte, det hade bara fallit sig så. Allting föll sig så självklart för honom — alldeles för självklart. Vad ville han egentligen? Få någon som gratis lagade hans mat och såg om hans kläder? Fästmö hade han ingen, efter vad hon märkt. Men han hade varit gift. Ovanpå bokhyllan han haft med sig stod ett fotografi av en liten flicka. Det var hans dotter, som dött i difteri. Det talade han om alldeles i början, och samtidigt att han var skild. För övrigt berättade han ingenting. Han ställde heller inga frågor till henne. Egentligen var de lika främmande för varandra som första dagen — men han hade ett sätt att komma och gå som om han hört hemma.

Hon tyckte inte om det. Hon sa åt pojkarna att de inte fick störa honom. Men de slank in bakom ryggen på henne, med sina segelbåtar eller vad det kunde vara. Han kom ut i köket och lagade röret som läckte, utan att hon bett honom. Han sa inte mycket och såg sällan på henne. Han fanns där bara. På sätt och vis tyckte hon ändå om det . . .

Nu satt han där en bit ifrån henne alldeles vid vattenbrynet. Han hade knäppt upp kragen på sin mörkröda sweater och hans nacke steg upp smal och brun ur den grova kragen. På något vis såg hans nacke ut som en pojkes — varken som Ivars eller Olofs — och hennes händer visste med ens hur det skulle kännas att ta om den . . . Hon rodnade och blev stel. Men sen fångades hennes blick av en rörande ordentlig och klumpig stopp på hans högra armbåge, med för ljust garn. . . Han tog upp en avlång sten och berättade något för Gunnar om den. Han visste allt möjligt om stenar. Och inte bara om stenar. Hans bokhylla var full av böcker om saker som hon aldrig hört talas om. Han hade reda på forna tider och fjärran länder och stjärnor. Gunnar, som jämt var så ryckig av sig, blev alldeles stilla och lyssnade med spända ögon.

Solen gick i moln och det kom en fläkt av köld över det plötsligt blygrå vattnet. Marta drog på sig kappan. Snart blir det vinter, tänkte hon. Men på något sätt kändes det inte alls som om död och förintelse kommit närmare — hon kände bara ett slags trevnad inför mörkret, då människorna tydde sig samman.

Henning tog med sig Jan på sin cykel. Med Gunnar vid handen gick Marta tillbaka till spårvagnshållplatsen och gnolade sakta för sig själv. — Kan mor sjunga? sa Gunnar.

*

Och ofta då mörkret stod tätt mot köksfönstret och hon satt med pojkarna under lampan vid det stora bordet och Henning kom in med sin slocknade pipa mellan tänderna och slog sig ner och pratade på sitt stillsamma sätt eller berättade eller läste högt något — då kände hon denna djupa trivsel och trygghet inför tillvaron, som hon trodde att hon mist för alltid. Men då hans händer närmade sig hennes eller det plötsligt hettade till i hans lugna blick och själva luften mellan dem tycktes

fyllas med skälvande spänning — då värjde hon sig och slöt sig inom sitt skal. Det var ju inte möjligt, det kunde inte vara möjligt att han menade allvar — vilken man med sitt förnuft i behåll gick och band sig vid en kvinna med två barn? Han ville väl ha henne för en tid — antagligen var han skygg för kvinnor och hon var bekvämt till hands. Och hon skulle inte velat under några omständigheter. Hon ville aldrig mer. Den man hon borde haft hade hon svikit och nu fanns bara ensamhet för henne. En gång hade hennes känslor lett henne vilse, en gång till skulle de inte få leda henne. Förresten hade hon inga sådana känslor mer.

Hon visade honom tydligt var gränsen gick. Hon aktade sig noga för att gå ensam in i hans rum; någon av pojkarna måste alltid vara med, då de råkades. Ibland tänkte hon att det bästa vore kanske att säga upp honom. Men hon nämndes inte för pojkarnas skull — trodde hon åtminstone.

En gång under vintern insjuknade hon häftigt, det hade inte hänt sen hon var barn. Hon kände ingen människa i huset, hon kände ingen människa i hela stan som hon kunde be om hjälp. Hon tillät inte att Henning skötte henne, men hon lät honom ta hand om pojkarna och hushållet. Han gjorde det lika självklart som allting annat. Och då hon kom upp igen och darrbent ville släpa sig till sitt arbete redan första dagen, sa han bestämt ifrån att hon måste vila sig åtminstone en vecka. Han släppte inte den myndighet han tagit sig över henne och hon kunde inte uppresa sig mot den, därför att den var så djupt vanlig. De åt alltid tillsammans nu. Hon började stoppa hans strumpor och tvätta hans kläder. Hon lät udda vara jämnt, när han betalade lite mer än han egentligen skulle. Hon skrattade ibland — de första gångerna lyssnade hon förvånad, som om skrattet hängt kvar i luften som ett främmande ljud. Hon höll inte längre så noga efter pojkarna — och det behövdes inte heller, en blick från Henning hade ofta mycket större effekt än hennes tillsägelser. En dag slog det henne att hon inte på länge oroat sig för att de skulle bli lika Olof. Hon hade inte tänkt på Olof alls. Och inte på Ivar heller.

Han uttryckte det fortfarande inte i ord, men hon kände hans ögon var hon gick. De var gråblå, smala, leende och tungsinta på en gång. Hon blev inte längre så rädd, när blicken hettade till — värmen trängde in i henne så småningom, tinade upp något inom henne.

Men då han en kväll grep tag om henne — inte så stillsamt som hon väntat sig utan med återhållen men våldsamt upprördhet — stängde hon till sin mun för hans i plötslig skräck. Hon satte handen mot hans axel och sköt honom ifrån sig. Med ansiktet bortvänt berättade hon för första gången om Olof och sa att hon aldrig mera . . . Han log som åt ett barn och för-

sökte tala förstånd med henne. Det hade ju varit på liknande sätt för honom — men man fick inte låsa fast sig vid det som varit, livet måste gå vidare . . . Hon bara skakade på huvudet. Hon mindes torpet i skogen igen. Hon fick för sig att det skulle varit att bli otrogen mot Ivar en andra gång . . .

Efteråt grät hon. Det hjälpte inte att hon försvarade sig med att han ingenting sagt om framtiden — han hade ju redan ordlöst tagit ansvar och plikter på sig. Nästa morgon ville hon säga att hon ångrade sig, men han undvek henne och fortfor att undvika henne. Hon gick till sitt arbete, men hon var mycket tröttare än efter sjukdomen, hon hade aldrig förr varit så trött. Nu skulle han lämna henne, endera dagen skulle han säga att nu hade han hyrt sig ett annat rum. Men det kunde väl inte gått annorlunda. Något var dött inom henne; hon levde inte längre riktigt, inte ända in. När man en gång begått ett sådant misstag som hon, fick man fortsätta att sona det så länge man fanns till.

Men en eftermiddag, då hon gick hemåt över den långa bron, märkte hon att isen gått upp. En ränna öppet vatten blänkte vårblikt mellan de drivande flaken. Hon tog av sig vantarna och kände en ljum vind mot sina nakna händer. Solen gassade över bron, som tycktes välva sin båge rakt in i himlen. Vad en bro kunde vara vacker, det hade hon aldrig tänkt på förut. Hon sög in luften i långa andedrag och höjde ansiktet mot solen. Med dröjande steg gick hon vidare, vattnet och isen försvann bakom henne och parken tog vid, där snön smälte bort i det bruna fjolårsgräset. Bergsklinten, som krönte parken, var avspärrad med taggtråd, och högst däruppe stod orörliga män dag och natt på post mot döden ur skyn. Det var en farlig vår — hon mindes det med ens, men det upphävde inte utan fördjupade förnimmelsen av att våren var ljuvligare än någonsin. Vad som helst kunde hända när som helst; varje stund, varje minut var dyrbar. Om inte värre, kunde Henning bli inkallad — hon visste att han väntade sig det nu frampå våren. Kanske låg kallelsen redan och väntade på honom hemma.

Det gjorde den nu inte. Men hennes oro vek inte — minuter till han kom hem var ändlöst långa. Han hade sagt att han inte skulle komma till middagen. Men ännu vid åttatiden hade han inte kommit. Sen hon lagt pojkarna, gick hon in i hans rum. Hon tände inte lampan, hon satte sig vid fönstret och såg ut på gatan. Det var kyligt nu igen på kvällen, men dagern ute hade en disigt blåaktig ton och gatlyktorna lyste som små gula månar. Hon mindes inte när hon sist suttit så här i en skymning och väntat — hon hade bara vaga minnen av att hon gjort det förr, men att ingen väntan och ingen skymning hade varit så levande som dessa. Äntligen hörde hon honom sticka nyckeln i låset.

J. Gustaf Gustafsson

Han var från barndomen originell, underlig och ensam och hade huvudet fullt med vilda planer. I skolan var han lat och vårdslös och slog rekord med sin skolsjuka. Ofta blev han borta hela veckor i streck, och när lärar Forsbergh fick höra, att pojken följde sin mor land och rike ikring och sålde kramvaror, suckade läraren i sitt vita profetskägg.

— Ackja, Gustaf, den olyckan, va ska ja ta mej till me Gustaf!

Jöns Gustaf Gustafsson var bara tolv år, när han uppträdde som sin moders konkurrent inom kortvaruskräet. Han började stryka omkring med en blåmalad spånkorg, fullproppad med knappar och band, stopp-, virk- och synålar, hyllremсор och tvålar.

Jöns Gustaf var född till affärsman. Han hade en otrolig svada; han kunde faktiskt prata bort sina varor — även om man hemma i socknen gjorde narr av honom, särskilt när han redan i pojkåren började svänga sig med sådana främmande ord som fermitet och veritabel.

Efterhand som åren gick, utsträckte Jöns Gustaf sina affärsresor till mer avlägsna socknar. Han fick ett allt större varulager, och en vacker dag kom han hem till Tanningen med häst och vagn. Han hade skaffat sig en liten Ölandshäst och en liten vagn, belastad med knyten, väskor, paket och korgar.

Bredvid lasset gick Jöns Gustaf uppsträckt i hög dubbelkrage med brandgul kravatt, blå kavaj, gula knäppskor och en stor klackring av messing, som ärgade av sig på pekfingret. Alla gånger han återvände hem till byn rökte han cigarrcigarretter. Han bar huvudet stolt tillbakakastat, höll tömmarna med högra handen kokett i en liten lycka, medan vänstra handens tumme hängde i ärmhålan. Cigarren gymnastiserade han oavbrutet med läpparna, så att den än satt i högra, än i vänstra mungipan.

Folket i Tanningen och läsaren av dessa anteckningar är säkert eniga på en punkt beträffande Jöns Gustaf: Han är en karikatyr! Detta medgives villigt av författaren — men en livslevande karikatyr var han!

Han var föremål för mycket löje, spott och spe. Hon tog allt detta med lugn, knyckte på axlarna och log: "De har aldrig va-

rit ute i världen, si!" sa han och bolmade förnämt på cigarrcigarretten.

I många herrans år for Jöns Gustaf Gustafsson omkring i landet på detta sätt. Han kom hem någon gång då och då med sin Ölandshäst och sitt varulager, gick och spankulerade i byn och väckte för varje gång samma enorma jubel. Han uppträdde alltid med sådan nonchalant elegans. Han var före sin tid då det gällde modenyheterna, han älskade att blanda tyska och engelska uttryck i sitt språk, han förelade de hänleende lantmännen nationalekonomiska hypoteser av sådan rymd, att de svävade som lätta moln högt över jordens mull. Och vad flickorna beträffar, så bedömde han dem med storstadsflanörens kritiska ögon och sparade inte på ironin, när han jämförde dem med sina förbindelser i stora världen.

Innan vi går vidare: Jöns Gustaf växte upp i den minsta stugan i skogskanten utanför byn. Hans mor var en originell, världsfrämmande kvinna av zigenarblod; någon far var inte känd. Här byggde han ett litet stall åt sin Ölandshäst och inredde sig en liten kammare, fylld med kramvaror, kataloger, tidningar, böcker och fakturor. Det skulle efterhand komma att rymmas än mer i denna kammare, ty en dag fann de häpna byamännen i Tanningen en stor och flott annons i Aftonbladets Halvveckoupplaga, vari Svenska Partiaffären J. Gustaf Gustafsson utbjöd allehanda varor till absoluta bottenpriser.

Calle i Byn, som var poststationsföreståndare, kommunalordförande och handelsman, blev den som fick förväna sig över J. Gustaf Gustafssons enorma korrespondens. Det kom brev från hela Sveriges land, och regelbundet klockan tre varje eftermiddag kom J. Gustaf Gustafsson — det hemmagjorda 'Jöns' förekommer icke mer i vår berättelse — körande sin bruna Ölandshäst med en stor trave postpaket på kärran.

Det var ingen som tog J. Gustaf Gustafsson riktigt på allvar, och man räknade med, att Svenska Partiaffären snart skulle upphöra. Man räknade rätt. Efter ett år gjorde grosshandlaren konkurs. Den blev i sanning dundrande. Tillgångarna belöpte sig till kr. 6:60, medan skulderna nådde den icke föraktliga summan av 39,000 kr. Länsmannen samt kronofjärdingsmannen Per Olsson i Haxäng fick många ärenden till J. Gustaf Gustafsson denna sommar. Det skrevs långa protokoll och gjordes vidlyftiga utredningar, men hur man än utredde stod det fast, att skulderna utgjorde 39,000 kr. och tillgångarna kr. 6:60. Inte heller fann man någon paragraf, efter vilken mannen kunde dömas. Allt var i sin ordning, räkenskaperna klara och koncisa och vederbörligt verifierade. Udda måste bli jämt!

Så försvann J. Gustaf Gustafsson borta i landsvägskräken med sin lilla häst och sin rykande cigarrcigarett. Han blev borta kanske ett par år, innan han kom tillbaka. Han sålde sill i parti

(Forts. på sid. 24)

PÅSKPRELUDIUM

ANNO
1943

I.

Mel.: "Så väva vi vadmal . . ."

Så går det mot påska,
det sker utan brådska.
Först i sena aprilda'r
den festen sig tilldrar.

Och luften är vårblå
och drömlå och dårblå,
när det inte är mulet,
illavulet och kulet.

Kring världen det skymmer,
men skymningen rymmer
i sitt töcken — den redan gläntar! —
den fred, som vi väntar.

II.

Och månen vandrar på fästet blå
i bittert frostbitna nätter,
och titta efter i månen få
vi efter påskbordets rätter.
I knappa laget är matprogrammet,
vem har sett röken av påskalammet?
Åhåjaja.

Vi tjarar inte om äggen mer,
det har vi gjort hela året,
om ett man får bara, inte fler,
så blir man glad, när man får 'et.
Men tystnar gör det förnöjda gnägget:
I månen titta! Där har vi ägget!
Åhåjaja.

Nå, stekta kråkor och ekorrsvans
och fiskmåsar ("vildand!") det duger.
Den kosten äter vi smått till mans,
när det i maggropen suger.
Med benig fjärsing och små, små sillar
vi påskaptiten förträffligt stillar.
Åhåjaja.

III.

Mel.: "Räven raskar över isen . . ."

Gudskelov finns påskariset!
Oppåt har dom trissat priset,
men ändå,
men ändå
lika festligt de prunkar.
Här var det fjädrar i blått och rött
och gult och lila, när blir man trött
att se på,
att se på,
hur på torgen de prunkar?

Ris man ger oss — på gamla viset
unga flickor får stryk av riset,
påskaris,
färska ris
av en tilltagsen ungarl.

Och Wigforss risar oss med sin skatt,
det sista påhittet var ju, att
— lov och pris,
tack och pris! —
skatt bör utgå för ungarl!

IV.

Mel.: "Sandahls kanon."

Till Blåkulla nu invasionen är spärrad,
i etern är situationen förvärrad.
Att åka på kvastskaf i spärreld, det hör
till det som en påskkäring inte ens gör.

Att höge herr Lucifar har det rätt roligt
ändå nu för tiden, det anser vi troligt.
Han sitter och ler åt allt djävulskap, som
vi dagligen läser i krigsspalten om.

IV.

Men flickan, hon går i dansen med sin kavaljer,
och påskpussen han henne väl ger.

Och kanske dom sen förlovar sig ovanpå det
och ökar med tiden vår nativitet.

Ja, ungdomen, den är ungdom, och påsken är påsk.
Vi tar't, som det är! Intet gnäll, intet pjåsk!

MARCO P.

Det kom ibland stora postanvisningar till gumman i skogstorpet.

för en norsk firma, och han uppträdde nu som en distingerad engelsk gentleman i rutiga byxor och monokel och hade lagt sig till med vaxade mustascher. Det hände, att han tankspritt bläddrade i sin plånbok, och den var ingalunda mager! Det hände också, att han i ren distraktion kunde stå och prata engelska med någon av byamännen i fem, tio minuter, innan han upptäckte att han egentligen var hemma i Tanningen och pratade med Johan Olov eller Per Mickelssa. Då slog han plötsligt och förläget om och började utlägga någon national-ekonomisk hypotes på oklanderlig rikssvenska; dialekt använde han aldrig.

*

Det började gå rykten igen. J. Gustaf Gustafsson hade eget kontor i Trondhjem, det stod "Grosserer" på kontorsdörren; han hade kvinnlig sekreterare, stenograf, räkne- och skrivmaskiner och ingen fick komma in till chefen utan att först lämna sitt visitkort. — Men den som int har nå visitkort, hur ska han ta sej in då? sa Per Mickelssa och log så att tandköttet blottades och de gula ögonen doldes av tusen rynkor.

— Man kan fäll spott i näven å rökk opp döra! sa Lars Annersa. För finare kar e'an fäll int, än han känn igen ungdomsvännran.

Men det var ingen av ungdomsvännerna som besökte grosse- rer J. Gustaf Gustafsson i Trondhjem. Ärendena till den norska hamnstaden hade för Tanningens vidkommande blivit tämligen sällsynta sedan forfärderna upphört; och ärligt talat, så kände inte heller någon av byborna sig riktigt i stånd att uppträda på ett ställe, där det gick så högtidligt till, att man måste använda visitkort.

— De blir fäll en konkurs igen! sa Lars Annersa. När de börjar å gå till väders me såna karar, så dröj' de som regel int länge, förrn de bär neråt igen — å då går de fort!

Men det bar inte neråt den här gången! En dag läste vi i tidningen, att grosshandlaren J. Gustaf Gustafsson i Trondhjem ingått förlovning med dottern till en känd köpman och konsul i den trönderska huvudstaden. Konsuln var känd som mångmiljonär, och det började bli underligt stillsamt i handelsboden

i Tanningen, när någon bjöd till att driva med J. Gustaf Gustafsson. Han var på väg att bli en profet i sin hemtrakt — vad betyder inte mycket pengar i den vägen!

Tiden själv gynnade den unge grosserern. Det blev världskrig och guldet började rulla mot Norden, inte minst mot Norge. J. Gustaf Gustafsson tog sin chans. Han spekulerade hejdlöst, högt, lyckosamt. Han byggde kajer och exporterade sill och fisk från egna skutor. Engelsmännen betalade; J. Gustaf Gustafsson bara hävade in.

Det kom ibland stora postanvisningar till gumman i skogstorpet. Hon tog emot dem, skrev med otympliga bokstäver sitt namn på dem och lyfte sedlarna med darrande händer hos Calle i Byn. Vad hon sen gjorde av pengarna, det kunde ingen lista ut; hon förtärde samma enkla föda som alltid; stugan var lika grå och torftig som förut, gummans kläder lika vardagliga. Kanske satte hon in pengarna i banken? — Ingen fick någonsin veta det. Men även J. Gustaf Gustafssons värsta belackare måste erkänna, att det var fint gjort av honom, att komma ihåg sin gamla mor på detta sätt.

En dag kom ett herrskap i gästgivarskjuts till Tanningen. Mannen satt på baksitsen i trillan. På sin högra sida hade han ett fruntimmer klädd i plymer och siden.

Gästgivardrängen fick order att vänta på landsvägen, medan J. Gustaf Gustafsson och hans fru som snarast avlade ett besök. Drängen såg de två förnäma, högtidliga människorna gå neråt skogen på en stenig avtagsväg. De blev borta i ungefär tjugo minuter. Utan ett ord satte de sig upp i trillan, som sakta rullade ut ur byn. Ingen av byborna hade sett en skymt av de fina gästerna.

Några månader sedan kom samma gästgivardräng tidigt en morgon och väntade vid samma avtagsväg. Efter en liten stund kom en gammal gumma ut ur skogen. Hon var klädd i lång, svart kjol av frasande siden, fin plyschkappa och sidenschal över axlarna. Hon hade med sig ett par läderväskor. Utan att säga ett ord klev hon upp i trillan och gästgivardrängen körde henne till järnvägsstationen, där hon löste en andraklass biljett till en plats i Sörmland. J. Gustaf Gustafssons mor blev borta hela hösten och vintern. När hon nästa vår kom tillbaka, var hon mycket förbehållsam, men Peranners-Märta, som hade gott handlag med folk, lyckades klämma fram, att sonen numera ägde ett stort gods med tjänstefolk, trädgårdsmästare, kördrän- gar, pigor och kokerskor och allt möjligt. Inte ens Peranners-Märta trodde något av detta; det var ingen som trodde.

Men Per Gustaf, som flyttat in till stan och blivit bankdirek- tör, företog sig en gång att uppsöka J. Gustaf Gustafsson. Han blev mycket vänligt mottagen och inviterades till en middag med tre slags viner och den finaste skotska whisky efterpå. J. Gustaf Gustafsson hade blivit den fulländade världsmannen med eget bibliotek och en förnämlig tavelamling. Han älskade att dryfta nationalekonomiska problem, men han var inte heller borta när det gällde litteratur, politik och resor.

Per Gustaf for hem och vittnade, och nu måste man tro. Le- genden hade blivit verklighet: J. Gustaf Gustafsson var byg- dens store son.

Modern reste då och då och blev borta någon månad. Men hon längtade tillbaka till sin torftiga stuga i skogskanten. Där trivdes hon bättre än i de fina rummen på godset i Sörmland.

En dag kom det ett telegram till gumman. Några timmar se- nare anlände gästgivarskjutsen och hämtade henne. Hon reste utan att säga ett ord. När hon efter en månad kom tillbaka var hon förgråten, rödögd, krokig och orkeslös. J. Gustaf Gustafs- son var död. Han fick inte njuta av sin framgång så länge.

(Forts. på sid. 29)

Den envisa hönan

Au

Fritz Stenlund

En envisare höna än Nergårdens prishöna fanns inte att uppleta, om man så fore genom aderton kyrksocknar. Hon kallades prishönan därför, att hon en gång på ett lantbruksmöte i Strängnäs fått medalj. Den hade förresten husbonden hängande över chiffonjen i finrummet, och den visades alltid, när det kom främmande. Det där med stadsresan och medaljen måste ha stigit hönan åt huvudet. Hon talade jämt och ständigt om det. Hon hade glömt bort den lilla omständigheten, att det var en hel del år sedan hon fick medaljen och att hon inte längre var någon ung skönhet. Tuppen förmanade henne gång på gång, men det hjälpte inte. Hon hade ett huvud för sig, prishönan. Just nu hade hon fått för sig, att hon inte skulle värpa längre. Förr hade hon varit ganska flitig med det. Men när husbonden köpte en äggkläckningsmaskin, då sade hon blankt nej.

— När han har råd med att köpa en dyr äggkläckningsmaskin, så kan han också köpa en äggvärpningsmaskin, sade prishönan.

— Ackackack, vad du är dum, sade tuppen.

— Har jag själv värpt mina ägg, så ska jag kläcka dem själv också, sade hönan.

— Gör vilket du vill, sade tuppen förargad, men kom inte och begär, att jag ska sprätta fram mask åt dej, och på min gödselhög är det jag som är tupp!

— Hohoho, skrockade prishönan, liksom om inte jag kunde skaffa mej mask själv!

Och för att bevisa detta, stegade hon iväg över gårdsplanen

genom grinden och ut i skogsbacken. Där försvann hon ur tuppens åsyn.

Tuppen var allvarligt förargad och strök sig då och då betänksamt om haksägget, där han gick och inspekterade hönsgården.

Unghönsen körde ihop huvudena och sladdrade, som unghöns för sed hava.

— Vad går det åt tuppen i dag, måntro?

— Åh, det är väl bara ett litet stilla familjegräl som vanligt.

Under tiden fortsatte prishönan sin väg över skogsbacken. Hon letade efter mask, men sommaren hade varit ovanligt torr och varm och marken var hård som sten. Så det fanns ingen mask. Hon blev trött på att gå i snårskogen, och hon tänkte söka upp en viloplats, så att hon kunde ta igen sig en stund. Det ljusnade mellan stammarna, och snart låg ett stort gärd framför henne.

Ett stycke ut på gärdet fanns en stor sten. På den ville prishönan sätta sig och vila. Hon trippade bort till stenen och flaxade upp och satte sig allra överst.

— En sån fin sten, skrockade hon belåtet. Och så bekvämt man gjort det åt mej.

Ja, det var verkligen bekvämt. Uppe på stenen låg ett lager grova stockar, ovanpå detta en bädd av granris och till slut ett tjockt täcke av tomsäckar. Att det ringlade fram en svag rök vid stenens ena sida, fäste sig hönan inte vid.

Men det gjorde Erik och Anders, drängarna på Nergården.

De stodo bakom var sin bastant tall i skogskanten och viftade och hojtade åt prishönan.

— Har man någonsin sett en så dum höna, sade Erik. Hon sätter sig mitt över språnghålet!

Ja, det var just vad prishönan hade gjort. Erik och Anders höllo på med att spränga bort den stora stenen, som alltid legat i vägen vid plöjningen, och de hade bäddat över språnghålet ordentligt, för att inte skärvorna vid sprängningen skulle spruta ut över landsvägen och fördärva både folk och få.

Erik och Anders viftade med sina hattar och hojtade så mycket de orkade. Men prishönan skrockade:

— Vifta ni, så mycket ni vill. Men jag är Nergårdens prishöna, och jag sitter där det behagar mej.

Och hon satt, där hon satt. Och elden i stubintråden kom allt närmare dynamiten i språnghålet.

— Det är synd, att en så bra höna ska få en sån ömklig död, sade Erik.

— Tror du, att det blir ens så mycket som en fjäder kvar av henne, undrade Anders.

En stor, fet tordyvel kravlade sig fram genom gräset. Det var en mödosam väg för honom. Ibland föll han ner i djupa hålor, och ibland ramlade han omkull på rygg, där han fick ligga länge och sprattla, innan han kom på rätt köl igen. Prishönan fick ögonen på honom.

— Så där fin mat kan minsann inte tuppen bjuda på, så kaxig han än är, tänkte hönan, tog ett skutt ner från stenen och nappade åt sig tordyveln.

Det var prishönans stora lycka, att hon lyfte från språnghålet just då. Ty med ett dunder och ett brak, som var någonting alldeles förfärligt, sprang den stora stenen i småstycken. Helskinnad kom inte prishönan undan. Hon fick sig en smäll så hon damp i backen, vände ut och in på ögonen och sträckte benen ifrån sig. Där låg hon avdomnad, när Erik och Anders äntligen vågade sig fram till stenen.

Anders tog upp hönan.

— Hon är stendöd, sade han.

Men just då kvicknade hon till.

— Nej, hon lever. Men titta så hon ser ut!

Och så brast de ut i gapskratt.

Hon såg verkligen kostlig ut. Hela hennes granna stjärt hade åkt all världens väg. Istället för stjärt satt där en liten ynklig stubb, som till och med en månadskyckling skulle ha skämts över.

Drängarna satte ner prishönan på marken. Det var nätt och jämnt, att hon kunde hålla balansen, så yr i huvudet var hon. Så småningom kom hon emellertid igång, och småskrockande och förargad struttade hon ut på landsvägen. Först då kom hon

underfund med, att hon inte hade någon stjärt. Till en början blev hon mållös av häpenhet, ty hon kunde inte förstå, vart stjärten tagit vägen. Sedan blev hon ledsen, ty den försvunna stjärten hade en gång varit hennes stolthet och prydnad. Men strunt i det! Hon hade sett kor, som inte hade några horn, och om dem sades det, att de voro fina kor. Varför skulle inte hon kunna vara en fin höna, fastän hon inte hade någon stjärt! Och därmed ansåg hon sig vara en fin höna. Så fort trösta sig somliga.

Det satt en underlig smak av krutrök i halsen på henne, och den måste sköljas bort. Hon sneddade över landsvägen och kom in på gårdsplanen igen. Där stod en pyts. Hon klev upp på kanten och stack ner näbben för att dricka, då pytsen välte. Det var en liten tjärpyts av plåt, som blivit kvarglömd, när man satte upp det nya staketet.

— Ockockock vilket elände, skrockade prishönan.

Jo, nu var hon grann! Hela bröstet var fullsmetat med tjära, och när hon försökte stryka bort tjäran med näbben, smetade hon ner sig i ansiktet, så att hon såg ut som en sothöna. Mot det svarta lyste de vita ögonlocken, så att hon såg mera vild än tam ut.

Nu sjönk solen bakom åsen och tuppen gick upp på gödselhögen och gol:

— Kuckeli ku. Liggdags nu!

— Det är väl bäst, att man pallrar sig hemåt, tänkte prishönan, fortsatte fram till ladugårdsbacken och gick in genom gluggen till hönshuset.

Men där blev ett liv och ett leverne, när hon kom hem! Alla hönorna skrockade på en gång och tuppen hade svårt att göra sig hörd.

— Var har du varit, sade han barskt. Usch, så du ser ut!

— Sa du, ja, sade prishönan. Du som aldrig varit utanför den här hönsgården och knappast vet, hur en fin höna ska se ut. Eller har du kanske varit på lantbruksmöte i Strängnäs och fått medalj, som jag fått?

— Gå och lägg dej, sade tuppen och vände henne stjärten.

Så roligt som unghönsen hade den kvällen, hade de väl aldrig haft förr.

— Titta på den gamla fjollan, kacklade de. Hon har ingen stjärt, ingen stjärt, ingen stjärt!

Men uppflugen på sin pinne satt prishönan och nickade. Hon var sömnig.

— Ni är bara avundsjuka, sade hon.

Och sedan somnade hon.

— Låt henne vara ifred, sade tuppen. För envist folk ska man inte byta ord med.

Det finns väl knappast ett djur, som är så innerligt hatat föraktat och förföljt som kråkan. (Det skulle i så fall vara räven). Men trots det, att kråkan jagas och förföljes med tillhjälp av alla möjliga och omöjliga knep, lever hon och frodas och förökar sig som om ingenting hänt. Detta vittnar om, att kråkan har en ingalunda föraktlig portion av anpassningsförmåga. Kråkan är långt ifrån dum, det har man insett för länge sedan. Ute på landsbygden har man till och med en viss aktning för ärkefienden kråkan, som ställer till med en hel del ohägn på åker och äng i trädgårdarna. Man vet, att hon är listig och läraktig. En kråkjägare bär aldrig bössan synlig, när han ska gå på kråkjakt. Får kråkan syn på bössan, ger hon hals och varnar därmed sina kamrater, och trakten blir i en hast fullständigt utrymd av kråkherrskapet. Man kan inte lura kråkan genom att lägga upp en käpp till kinden och låtsas sikta. Kråkan kan skilja på en käpp och en bössa lika bra, som människan kan det.

Mycket ont tillskriver man kråkan. Hon kraxar ofärd, säger man, och ännu i dag finns det folk ute på landsbygden, som inte företar sig det allra ringaste nyttigt den dag, då man väckts av kråkans hessa morgonsång. Just därigenom, att kråkan besitter hemliga gåvor, har hon tillvunnit sig en viss respekt. Och en aktad och respekterad personlighet kan man tillåta sig skämta med ibland, utan att vederbörande tar alltför illa upp.

I svensk folkhumor intar kråkan ett framstående rum, och otaliga äro berättelserna, skämthistorierna och visorna om henne. Många av visorna äro synnerligen gamla, och det finns visor av dem, som enligt senare tidens upptecknare och forskare i svensk folktro härstamma från medeltiden. Bonden och kråkan ha ofta en hel del mellanhavanden att göra upp sinsemellan och det är inte alltid, som bonden står som segrande part. Men lika gott: i dag jag, i morgon du! Vinner kråkan ena dagen, så förlorar hon den andra. Sammandrabbningarna mellan de två kontrahenterna lära väl komma att pågå allt intill världens ände, såvida inte vetenskapsmännen i hast uppfinna ett absolut tillförlitligt kråkutrotningsmedel. Vilket på sätt och vis vore skada!

Ur tillgänglig litteratur har jag plockat ihop litet om kråkan, som kanske kan intressera. Vi kunna börja med ett gammalt ordstäv, som främst riktar sig till *mänskliga* skränfockar:

"Kalas, kalas, kalas!

kraxar kråkan, när hon hittar en hästlort".

Ja, mången skrävar faktiskt för mindre.

En gammal bekant är väl visan om prostens gamla kråka?

Första versen är troligen mest bekant, men för fullständighetens skull dra vi den andra också:

"Prostens gamla kråka
skulle ut och åka,
ingen hade hon som körde.
Än slank dä hit
å än slank dä dit
å än så slank dä ner i diket.

Alla mina nätter
går jag här å sätter
palsternackor å morötter.
Kråkan hon var klen
å hade smala ben
å krånglade mä sina fötter.
Än slank dä hit etc."

Det är rätt lustigt att se, hur man flyttar in kråkan i vardagslivet. Och där hör hon utan tvivel hemma!

En mycket gammal visa är följande:

"Och bonden han gick sig åt timmerskog,
där fick han höra, att kråkan gol.
Och bonden han spände sin båge för knä
och sköt den kråkan i högan trä.

Och kråkan den förde han hem i sitt hus,
av talgen så stöpte de femton pund ljus.
Och köttet de saltade neder i kar
förutom en surstek, som gömdes åt far.

Av skinnet så sydde de attan par skor,
förutom de tofflor, som gjordes åt mor".

Som man ser, är våra dagars kristidsnämnder inte de första, som funnit, att kråkan kan ätas. Nej, redan i de dagar, då jägarna i våra skogar inte hade andra vapen än pil och båge att skjuta med, räknade man kråkköttet som föda. Om man nu får tro visan.

Följande visa brukar Hillevi Stenhammar sjunga ibland. I all sin enkelhet lyder den som följer:

(Forts. på sid. 29)

SID ROLAND:

Fet katt får tio öre

Om solen skiner från en kristallklar aprilhimmel och den vårlaskiga vägen är omgiven av små kullar och slänter där vinterns sista snö ligger gnistrande vit och lockar till kalkåkning så har det sina sidor att med en gammal skranglig sparkstötning plaska fram i vägens snömodd mellan glest liggande byar och försöka intressera nyfikna men misstänksamma bondemoror för brevpapper och nålbrev.

Allra helst om man är tolv år...

Strax utanför byn tar pojken sin kantstötta unicast och sätter sig på sparken med väskan i famnen.

— Dåliga byar, de här... Folk bara frågar och frågar och är nyfikna. Men köpa nåt, de kan de inte, tänker pojken missbelåten, då han drar av sig de våta vantarna och börjar plocka bland väskans innehåll.

Brevpapperen ha otaliga märken efter flottiga, tveksamma fingrar och nålbrev äro också tämligen illa medfarna.

Pojken plockar omsorgsfullt ner sina varor igen, ställer hastigt ner unicast i snömodden bredvid sparken med en förargad åtbörd och lutar sig bakåt mot sparkens styre och försöker tänka på någonting annat. Tankarna fladdra från det ena till det andra; från kamraterna hemma i stationssamhället till de gårdar han besökt under dagen och hamna slutligen återigen hos väskan och den dåliga dagskassan.

Pojken reser sig, tar sin unica och går bakom sparken. Med sammanbitna tänder börjar han lafsa vägen fram. Snöslasket plaskar för varje steg. Då och då skär sparkens medar igenom snön. Då gnisslar det illa och unicast håller på att glida ner i sörjan.

Väl framme i byn tar pojken av vid första tvärväg och närmar sig en stor, respektingivande mangårdsbyggnad. Han ställer sparken strax utanför grindstolparna, tar väskan och går med tveksamma steg upp mot gården.

På förstubron ställer han ner unicast och snyter sig. Sedan tittar han sig omkring och försöker att få något att fästa blicken på, men kan ingenting se som lönar sig att vara intresserad av. Därför sträcker han en aning på sig och kliver utan att knacka in i köket.

Framför en stor, välputsad spis, där det står några pannor och puttrar, står husets härskarinna, bred och manhaftig. Hon har hört att någon kommit in i köket, det syns på den spända hållningen i hennes överkropp. När pojken försiktigt harklar sig och hälsar så vänder sig kvinnan om med ett ryck och stirrar nyfiket på honom.

Några sekunder förflyta under ömsesidig tystnad.

En gråspräcklig, fet katt, som legat utsträckt på det vita sängöverkastet på den uppbäddade sängen borta vid fönstret, hoppar med en dov duns ner på golvet. Katten sträcker på sig och gäspar stort. Sedan stirrar han ett ögonblick på pojken varefter han med rumpen rakt i vädret går fram till honom och stryker sig mot hans ben.

Katten kurrar vänskapligt till ett par gånger och börjar sedan nosa på pojkens ena sko.

— Han känner lukten av den där hästlorten jag sparkade till på vägen där borta vid Svarttjärn, tänker pojken.

Kvinnan har nu granskat pojken tillräckligt och hon avbyter hans tankegång.

— Vems pojk är du? Och vad har du för ärende?

Katten har lett pojkens tankar på villovägar och det han nyss repeterat ute på förstubron är som bortblåst.

Det känns som om hjärnan skulle ha gått i baklås. Han kan inte förmå sig till någon annat än ett otydligt mumlande. Med fumliga händer börjar han lossa på remmen till sin unicast.

Han lyfter på locket och börjar att plocka upp en del av sina varor på den huvförsedda symaskinen innanför dörren.

Nu har kvinnan klart för sig pojkens ärende. Hennes mun snörpes till. Det är som också katten skulle förstå det olämpliga i att umgås med en nasare. Katten tassar tillbaka till sängen, gör ett vigt hopp upp på det vita överdraget, kurrar ihop sig utan att vidare bevärdiga pojken med en blick.

Pojken har under tiden plockat fram hela väskans innehåll på symaskinen och kvinnan kan inte låta bli att gå fram och titta. Hon petar försiktigt på brevpapperen med ett litet tjockt pekfinger.

— Vi brukar inte köpa av såna som går i gårdarna, säger hon och ser fundersam ut.

Katten ser upp och ger pojken en likgiltig blick. Det verkar som om han ville stryka under härskarinnans påstående.

Ett av kuverten med brevpapper, ett med Greta Garbos porträtt på, tummar kvinnan särskilt länge på och när hon försiktigt lägger tillbaka det så har det erhållit ytterligare några tydliga fingeravtryck.

— Jag skulle kunna ta ett par säkerhetsnålar... Så får du dej en slant i alla fall, säger hon.

— Va' kostar dom? tillägger hon snabbt.

— Tie öre, svarar pojken. Rösten kan inte dölja hur besviken han är. Han öppnar munnen för att bjuda ut något mer och för att försöka få en bättre affär till stånd, men ångrar sig och tittar efter kvinnan som går fram till en skänk, ur vilken hon tar fram en stor portmonnä. Hon söker länge i den och det skramlar av mynt. Till slut hittar hon det hon söker och kommer fram till pojken med en tioöring.

— Du ser hungrig ut, säger kvinnan oförmodat och känner sig snäll. — Det blev litet gröt över till frukosten... Den skulle du kunna få...

Pojken känner hur det hettar till i ansiktet och han knyter händerna.

— Jag har ätit, svarar han. — Riktig frukost...

Kvinnan glör stort på honom utan att förstå undermeningen.

Pojken tar väskan och går mot dörren. I handen håller han en sliten tioöring. Vid dörren stannar han, vänder sig och lägger slanten på symaskinen med en gest som om den skulle bränna honom.

Rösten skall föreställa hånfull, men blir enbart gråtfull då han säger:

— Ge kattkräket mat för den här... Kattstackarn ser utsvulten ut... Han har det nog inte för gott här i huset...

Sedan tumlar han ut med väskan slängande efter sig.

Mitt på köksgolvet står kvinnan och stirrar grubblande på den feta välmående katten på sängen. Sedan går hon fram till fönstret och ser efter pojken som just vänder sin spark och börjar traska bort efter vägen.

Snön är nästan borta på vägen utanför grindstolparna och pojken måste lyfta sparken och bära den över de bara fläckarna. Han vinglar till med sparken och väskan hamnar i snöslasket och då sparkar han till den så att den rullar ett par varv. Men så ångrar han sig, tar upp den, borstar bor den värsta smutsen och fortsätter...

Donation till Tuberkulohemmet i Säffle. Änkefru Anna Larsson, Göteborg, som nyligen avlidit har i sitt testamente förordnat att Tuberkulohemmet i Säffle av hennes kvarlåtenskap skall erhålla 2,000 kr.

KRÅKAN I SVENSK . . . (Forts. fr. sid. 27)

Uti ett träd en kråka
suseli vimpom, seli lu seli vimpom, pom,
uti ett träd en kråka satt.

Då kom den stygge jägarn,
suseli vimpom etc.
då kom den stygge jägarn dit.

Han sköt den lilla kråkan,
suseli etc.
han sköt den lilla kråkan i trädet.

Han stekte den lilla kråkan
suseli etc.
han stekte den lilla kråkan i smör.
Han åt den lilla kråkan
suseli etc.
han åt den lilla kråkan opp.

Så var den lilla kråkan
suseli etc.
så var den lilla kråkan slut!

Det verkar som om jag fått i uppdrag att göra propaganda för kråkstek, men det är långt ifrån fallet. Att man förr i tiden inte drog sig för att lägga en kråka i grytan, är känt och omvittnat inte minst i de gamla visorna. Men troligen var det nödmat, som man tog till, då ingenting annat stod att få. Det fanns nämligen nödtider även i "den gamla goda tiden", då man till och med måste blanda bark i brödet.

Beskjuten med pilar och hagel, utsatt för fällor, giller och giftmordsförsök lever kråkan ännu i högönskkelig välmåga. Det är som om hon vore "förgjord", som de gamla sade. När ingenting annat biter på henne, försöker man dra löje över henne. Men det sätter hon sig tydligen över. Och väl är det. Det kan komma värre krigsvintrar än dem vi hittills upplevat!

Stig Vägman.

J. GUSTAF GUSTAFSSON. (Forts. fr. sid. 24)

— Nä, de är ingen tur me jobberpengar, sa Lars Annersa. Antingen spekulerar dom bort dom hell' å dör dom av dom!

— De lever kanske för högt! sa Per Mickelssa. De kanske äter för go mat å dricker för fina drycker! Sånt är int bra för den som vant magen me kornmjölsgröt å palt från barndomen.

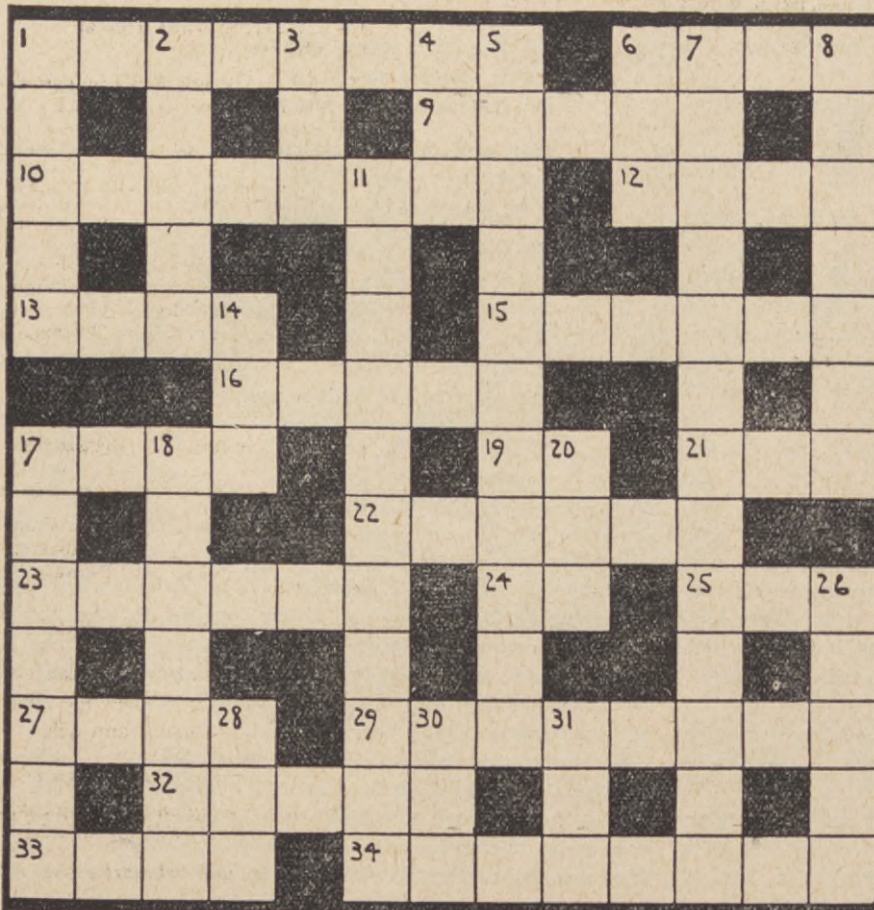
Lars Annersa nickade instämmande. Han kände på sig själv, att han inte skulle kunna uthärda ens i fjorton dagar med att bo i ett slott och dricka vin i stället för vatten. Så det låg nog en hel del i det Per Mickelssa sa.

Häromåret dog gumman i skogsstugan. För boutredningen behövde man en del uppgifter om J. Gustaf Gustafssons barn. Boutredningsmännen vände sig till den församling, där herrgården är belägen, men det kom svar att familjen sålt sin egendom och avflyttat.

Man annonserade om det lilla arvet i Post- och Inrikestidningen. Men det kom aldrig något svar.

Det är ingen som vet var J. Gustaf Gustafssons anhöriga tagit vägen. Men han själv lever alltjämt kvar här i Tanningen som en legendfigur — omstrålad av en guldglans, som helt fördunklar det skimmer av löje, som en gång strålade kring denne egendomliga person. Snabbt glömmes folk nu för tiden en legend — tjugo år betyder en del i det fallet. Snart är J. Gustaf Gustafsson åter en fullständigt okänd man.

KORSORD NR 4

VÅGRÄTA ORD:

1. Rospigg. (8)
6. Super och blir det inget om man super. (4)
9. Dansk ort, enligt sägnen säte för Sköldungaätten. (5)
10. Djur i bur av from natur. (8)
12. Pallas hade sin. (4)
13. Objektiv. (4)
15. Voro de tomater, som fordom kastades på miserabla Hamlet-framställare i amerikanska småstäders teaterlador. (6)
16. Gult och fult. (5)
17. Svavelväte är en förskräcklig. (4)
19. Vanligt att göra åt Sven Duva. (3)
21. Allt annat än asket. (3)
22. Ingenting att bry sig om. (6)
23. Pomp and circumstance. (6)
24. I tonskalan. (2)
25. Röstägande medborgarinna. (3)
27. Den slanka, blonda dam som i går förmiddag på egen räkning insatte 60,000 kr. i Nordbanken och som såg sig observerad av en ung, elegant herre, bedes vänligen uppe namn och adress i biljett märkt "Kärlek vid första ögonkastet" . . . (4)
29. Ställer Stalin till med då och då. (8)
32. Fort. (5)
33. Det finns en sådan linje. (4)
34. Här eller i gungan. (8)

LODRÄTA ORD:

1. Redaktör, men inte tidningsman. (5)
2. Stopp! Tänk på något annat! (5)
3. Brukar det göra efter våtvarmt omslag. (3)
4. På tillväxt. (3)
5. Visar de stora riktlinjerna på över-skådligt sätt. (11)
6. Sorterar under kronan. (3)
7. "Av misstag svalde jag en gång, när jag åt sallad, en snigel, som allt sedan dess tyngt mitt samvete". (13)
(Bernard Shaw)
8. En som har tvåårigt jobb. (7)
11. Torde man kunna kalla en fru, som stänger ute sin man. (11)
14. Ej vid elektrisk drift. (3)
17. De äro mera sällan av maskulina mått. (7)
18. Vad människans favoriter bland djuren i regel äro. (7)
20. Populär affär. (3)
26. Fast. (5)
28. Tycker kissekatt om. (3)
30. Hundratusen år eller så. (3)
31. Sandels vita Bijou. (3)

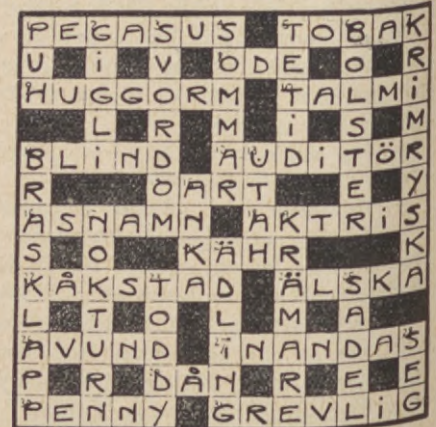
Lösningar

till korsord nr 4 skola vara oss tillhanda senast den 15 maj. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i juninumret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 4".

★

Lösning till korsord nr 2.

Första pris, 10 kr., gick till Carl-Gustaf Hultén, Sjögunnarsbo Sanat., Åsunden, och andra pris, 5 kr., till Julia Wiktorin, Uplandsgatan 51, Stockholm.

★

När de första tändstickorna kom till Korsberga

I början av 1820-talet kom gamle Anders Petter i Hamrum en dag hem till sin gumma med den första tändsticksbunten. Han berättade för henne, att nu skulle det bli slut med blåsinga och fisinga i spiseln och låna eld skulle man aldrig behöva göra mer och så strök han eld på en tändsticka och båda betraktade med förvåning underverket, den brinnande svavelstickan.

När Anders Petters gumma blev ensam kunde hon ej tänka på annat än tändstickorna, och så skulle hon prova om en gick. Den gick utmärkt och så blåste hon ut den. Det var så roligt, så hon provade hela bunten och stack sedan tillbaka tändstickorna i bunten.

När mannen kom in, sade hon: "Det där var riktiga stickor för de brann var- enda en".

När Anders Petter till slut kom underfund med sammanhanget sade han:

— Det där va skae för sexton skilling.

ETT ANNAT

Vår "litterära" julpristävlan,

"Vem har skrivit vad?" gjorde faktiskt succé. Ett så stort antal deltagare ha vi inte kunnat registrera i någon pristävling tidigare. Många ha också i brev till redaktionen uttryckt sin tillfredsställelse med tävlingen och framställt önskemål om flera av det slaget.

Den lösning med åtföljande prislista, som publicerades i förra numret, har emellertid blivit föremål för en del protester från deltagare i tävlingen, som ansett att deras lösningar vore värda flera poäng än den lösning, som återfanns i marsnumret. Det gällde härvidlag strof nr 3 av Bellman, vilken här identifierats som en dikt ur "Bellmans poetiska arbeten till år 1772, sådana han då ämnade utgiva dem", samt strof nr 9 av Bo Bergman, "Melodi", vilken enligt den i Status publicerade lösningen skulle återfinnas i "Valda dikter" av denne författare. Protestanterna ha ansett att de riktigaste svaren i dessa fall skulle varit resp. "Sekreterarens Lefnad" ur "Fredmans Testamente" och "Melodi" ur "Elden".

Nu förhåller det sig emellertid så,

att redaktionen ansett, att samtliga dessa alternativ borde belönas med full poäng. Strofen "Var skall jag födan taga — — —" återfinnes mycket riktigt i "Fredmans Testamente" där den försetts med titeln "Sekreterarens Lefnad", men om man går in på Kungl. Biblioteket och beställer "Bellmans poetiska arbeten" etc. finns den intagen även i denna samling, vilken f. ö. måste betraktas som ursprungligare än "Fredmans Testamente", vilken diktsamling utkom först sedan Bellman i flera årtionden vilat i sin grav. Visserligen trycktes "Bellmans Poetiska arbeten" ävenledes först efter skaldens död, men denna diktsamling var i motsats till "Fredmans Testamente" redigerad av Bellman själv. Dikt- och diktsamlings-titlarna "Sekreterarens Lefnad" och "Fredmans Testamente" äro uppfinningar av utgivaren (Sondén). På dessa grunder har vi ansett att båda alternativen ifråga om Bellmans dikt borde belönas med 3 poäng.

Vad beträffar Bo Bergmans "Melodi"

finns denna både i "Elden" och i "Valda Dikter". Det är möjligt, att dikten först publicerades i "Elden", men vi ha ansett, att den tävlingsdeltagare (kanske en sanatoriepatient som inte har tillgång till något komplett bibliotek) som har "Valda dikter" bland sina böcker och därför i lösningen uppger, att dikten återfinnes i denna diktsamling, borde belönas med full poäng för detta svar.

Tyvärr var redaktören inte nog förutseende att tillkalla en jury, som kunde dela ansvaret för prisbedömningen, och vi beslöto därför sedan ovannämnda protester inkommit, att till yttermera visso göra en ny undersökning i saken. På Kungl. Biblioteket beställde vi alltså "Bellmans Poetiska arbeten" och kontrollerade, att den dikt, som sedermera kallats "Sekreterarens lefvnad" återfinnes där. Vi intervjuade också bibliotekarien Nils Afzelius, som är en av våra förnämsta kännare av Frihetstidens och den Gustafianska tidens litteratur, och han delade helt vår åsikt beträffande bedömningen av svaren till strof 3 i pristävlingen.

I vestibulen

till K. B. mötte vi sedan ingen mindre än skalden och en av de aderton Bo Bergman i egen hög person. Vi lyfte på hatten och hemställde ödmjukast att Skalden själv måtte yttra sig i frågan om, var dikten "Melodi" rättast hör hemma.

Den finns både i "Elden" och i "Valda dikter", svarade Bo Bergman, Det är inget tvivel om att båda svaren är lika mycket värda. Den saken är klar.

Så talade författaren till "Bara Du går över ängarna" och fortsatte in i böcker-nas stora och heliga palats. Och därmed anse vi även den frågan avgjord. Och hoppas att de tävlingsdeltagare, som hade full poäng men som ändå blev utan pris (den här gången!) härmed äro nöjda med den utredning, vi gjort.

En tävlingsdeltagare,

som tyvärr inte heller kom med i prislisan, redaktionssekreterare Ruth Gustafs-

son, Falköping, presenterade sin lösning på vers. Vi kan inte neka oss och läsekretsen nöjet att återge denna dikt om dikter:

Vem har nu skrivit vad? Det är problemet.

1. Att *Strindberg* skrivit *Esplanadsystemet* den saken den är klar — hans bok *Särfeber* kom ut hos *Bonnier* och ej hos *Geber*.
2. De rim *Vid väven*, där vilt spolar springa, hos *Jönsson, Gabriel*, i *Flaskpost* klinga.
3. Fast han i vinet ofta blev en säll man, ej *Sekreterarens levnad rosa' Bellman*. Ej i *Epistlar* man den dikten vänte, nej, jag den fann i *Fredmans Testamente*.
4. I *Snoilskys Svenska bilder* kan jag njuta av hur *Kung Erik* leker på sin luta.
5. I *Barndomsvännerna* — diktsamling *Dikter* — om kärlek *Heidenstam* ger bittra bikter.
6. Det ringa torpet, som låg högt i skogen, det finns hos *Runeberg* — jag är förtrogen så väl med *Fänrik Stål* och *Molnets broder*.
7. Nu till en visskald styr jag diktens roder, hos *Nils Ferlin* jag *Nattkvarter* kan söka, *Döddansarnas visor* rent makabra spöka.
8. Hos *Levertin* jag *Sagan* fann och *Sångaren* i *Salomo* och *Morolf* för att, gånga se'n
9. till *Melodi* av *Bergman* över ängarna I *Valda dikter* darra evigt strängarna
10. *Min värld* En död arbetarhustru finner, där *Lindorm* poesi ur prosan vinner.
11. Ej strida *Hjältarna*, där kriget dundrar, när hos *Karl Asplund* jag dem varmt beundrar.
12. *Pär Lagerkvist* i *Kaos* himlen rymmer, han tycker *Det är vackrast, när det skymmer*.
13. För *Karlfeldt* *Intet är som väntans tider*. I *Visor Fridolin* pegasen rider.
14. På *Strövtåg* uti *Frödings hembygd* möter jag de små töser som ej strumpor nöter, som efter dungens bär så livligt fikar. De stå, om jag vet rätt i *Stänk och flikar*.
15. Har jag gått vilse? Var, är hembygdens näset? För *vilna fötter sjunger sorgset gräset*. O, *Hjalmar Gullberg*, led mig rätt på färdén, när jag går ut *Att övervinna världen!*

Blev det alltså inte pris, blir det härmed ett hedersnämmande. Alltid något!

Juan.

— Tror du att det är en riktig snögubbe?

— Javisst. Hur så?

— Jag kom bara ihåg att jag stämde möte med Algot här i går kväll.

★

Det händer tydligen egendomliga saker uppe i Nordingrå. En torpare fick häromdagen bevittna att huskatten nedkommit med sex kattungar, som alla voro genomskinliga! Kattungarnas kroppar voro fullständigt hårlösa, berättar vår sagesman. Den förbluffade torparen ansåg det lämpligast att låta rötmanadskatterna uppsöka de sälla kattmarkerna.

★

Från Hälsingland.

I Hälsingland var det auktion och under slagmålet efteråt får Delsbo-Mats en literbutelj i huvudet, vilket inte bekommer honom det ringaste. Men efter en vecka brister tålamodet hos den äkta hälften, som fräser åt Mats:

— Du får gå till doktorn å ta ut skärverna i skallen, för du skär sönder var-
eviga örngott för mig.

Oväntad upptäckt.

Från ett av de senaste valen i Marseille berättas enligt Sydsvenska Dagbladet:

En ung man, Marius Pellerini, ville avlämna sin röstsedel, då valförrättaren förklarade:

— Men ni har redan röstat.

— Visst inte blev svaret.

Man tittade närmare i vallängden och fann att valförrättaren misstagit sig på förnamnet och att det var Gonzauge Pellerini, som avlämnat sin sedel.

— Gonzauge, utbrast den unge mannen

— Har han verkligen röstat?

— Javisst, svarade förrättaren, ni kan se det själv här i längden.

— Ah, så synd att jag inte var här då, svarade Marius, jag skulle ha velat omfamna honom. Det är min far, och jag har inte återsett honom sedan han dog för fem år sedan.

— — —

Det är en offentlig hemlighet i Falunda by, att änkemannen, nära 70-årige Lars Jonsa i Röatorpet har ett gott öga till sömmerskan Fina Karlsson. En lördagskväll sedan mörkret fallit på är Lars på väg till Fina, varvid han för undvikande av olycksfall under färden är försedd med en s. k. stormlykta. Kommen ungefär halvvägs möter han specerihandlanden Lundin, beledsagad av sin maka, som inom parentes sagt precis inte tillhör skönheter i denna världen. När specerihandlanden får syn på Lars, kan han efter vederbörlig undanstökad hälsning inte hålla sig utan säger:

Jaså, Lars har lyckta med sej när han ger sej på friarfärd...

Lars Jonsa, efter att illmarigt ha tagit sig om hakan:

— He, ja. Å då hade nock Lundin mä behövt på den ti'n.

★

Index.

Gamle fiskaren Jynsson njuter sitt otium på ålderdomshemmet i den skånska staden S. En son i Eslöv har i många år skickat honom 2 kronor i månaden till snuspengar. Gubben och hans månatliga 2-kronor äro alltså välbekanta på postkontoret. Men när han häromdagen kom med sin anvisning, lydde denna för första gången på 2:50, vadan postfröken ansåg sig böra säga ett vänligt ord:

— Då ä lite mer den här gången te Jynsson — då stiger...

— Ja, då ä en snäll paug, han följer mä sin ti' — han gir maj i n d e x...

"Det er smått med mej, Knudsen".

I staden B. på norska västkusten upp-
ges följande mycket trovärdiga historia ha inträffat. En ung man vid namn Knudsen begav sig en söndag ut i en skogsbacke utanför staden för att skjuta någon matnyttig fågel i interventionens och köttbristens tider. Den enda fågel han såg var en kråka, som ovanligt nog inte alls visade sig skygg. Den satt på en trädgren och tittade på honom helt trankilt.

Knudsen beslöt att skjuta kråkan. Pang! Ett hagel gick genom kråkans kropp, den ramlade ned från sin gren, men skrek och jämrade sig högljutt i tydliga ordalag:

"Det är smått med mej idag, Knudsen — det är smått med mej idag, Knudsen".

Då Knudsen tyckte sig se att den arma kråkan sökte närma sig honom, medan den ideligen upprepade samma klagan i ynkelig ton, gick allting runt för honom och benen ville inte bära honom. Tusen tankar for som blixtar genom hans hjärna. Det måste vara fan själv som bodde i kråkan och försökte komma honom in på livet — kråkan linkade ju fram rakt emot honom! O fasa!

Knudsen slängde bössan ifrån sig och flydde på sviktande ben. För sitt liv sprang han, snubblade, men reste sig och flydde vidare som en jagad, dödsskrämd hare, allt medan den skadskjutna kråkans klagan ännu nådde hans öron: "Det er smått med mej dag, Knudsen!"

Efter en svår natt måste Knudsen yppa sin hemlighet för en förtrogen. Efter någon tid vågade han sig till skogen för att hämta sin bössa. Efter ännu någon tid kom historien till fattigvårdsföreståndare Knudsens öron. Denne hade haft en tam kråka på sitt kontor, men den hade flugit bort. Den hade inte brukat tala, men den hade oavlåtligt från hjälpsökande hört samma inledningsord: "Det er smått med mej idag, Knudsen". Och så hade bägge Knudsönerna fått lösning på gåtan. När kråkan kom i dödsängest kunde den liksom en papegoja tydligt återge de nämnda orden: och som den ej var van att betrakta människorna som fiender, sökte den i nöden närma sig den man som skjutit.

★

— Är det sant att ni fått in 1,500 hattar från Paris?

— Javisst.

— Oh, så förtjusande! Då måste jag genast prova dem.

TECKNARENS PÅSKFANTASIER

Konvalescentföreningar... (Forts. fr. sid. 10)

- LUND:** Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Ingvar Stenquist, sekr. Axel Mårtensson. Exp. L:a Fiskareg. 4 (Tel. 49 90) Expeditionstid: 12–14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad.
- MALMBERGET:** Malmbergets Konvalescentförening. Ordf. Harry Jansson, Tingvallsg. 27, Malmberget, sekr. Asta Wäppling, Engelska 45, Malmberget. Möten hållas t. v. andra fredagen i varje månad. Lokal: Folkets hus C-sal.
- MALMÖ:** Understödsföreningen för Lungtbc-sjuka i Malmö stad, Almbacksgatan 2 B, Malmö.
- MEDELPAD:** Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Folkets Hus, exp. 3, Sundsvall. Ordf. Gottfr. Eriksson, sekr. Arthur Sandström. Exp. i Folkets Hus hålles öppen onsd. och lörd. 12–2. (Tel. 26 88).
- NORRBOTTENS LÄN:** Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Olle Bergström, Box 1, Kalix.
- PITEÅ:** De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Gerhard Karlsson, Box 723, Piteå, Ivan Eng, Piteå.
- SANDVIKEN.** Sandvikens Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Karl Andersson, Smedsgatan 4, b. v., Sandviken.
- SIGTUNA:** Sigtunaortens Konvalescentförening. Ordf. Richard Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.
- STOCKHOLM:** FLIS (Föreningen för lungsjuka i Stockholm), Kocksg. 15, Sthlm. Ordf. A. Fredin. Expeditionen Kocksgat. 15 hålles öppen torsdagar kl. 19–21, månd. och onsd. 13–15. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30. Månadsmöten hållas

i H. S. B.-salen, Flemminggatan 41, andra fredagen i varje månad kl. 19.30.

STOCKHOLMS NORRA FÖRORTER: "Sako" (Förening för sanatoriekonvalescenter i Sthlms norra förorter). Ordf. Stig Nilsson, Lundag. 7, Huvudsta, sekr. Ingeborg Kähr, Kapellg. 4, Huvudsta. Tel. 27 36 98.

UPSALA LÄN: Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Axel Zetterberg, Gammelvägen 9, Upsala. Sekr. Syster Karin Dansson, Ulleråkers sjukhus, Upsala.

ÖREBRO LÄN: Örebro Läns Patientförening.

En päls

kan Ni köpa redan nu!

Skriv eller ring till

SUNDELINS

DOMSJÖVERKEN

Tel. Örnsköldsvik 52 02, 52 52.

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

EN KOMBINATIONSSPELARE.

av stora mått är den tyske schackmästaren Kurt Richter. Hans partier präglas av stor anfallslust, djärva beslut och blixtrande kombinationer. Allt detta illustreras ypperligt i följande parti, spelat i en match Berlin—Hamburg.

Dambondespel.

Richter	Reinhardt
1. d2—d4	Sg8—f6
2. Sb1—c3	d7—d5
3. Lc1—g5	Lc8—f5
4. e2—e3	e7—e6
5. Lf1—d3	Lf5—g6
6. Sg1—f3	Lf8—e7
7. Sf3—e5	Lg6×d3
8. c2×d3	0—0
9. 0—0	Sf6—d7
10. Lg5—f4	Sd7×e5
11. d4×e5	c7—c5
12. e2—e4	d5—d4
13. Sc3—e2	Sb8—c6
14. Lf4—g3	Tf8—e8

Vit är rustad för kungsangrepp, medan svart får söka sin lycka på damflygeln.

15. f2—f4	Le7—f8
16. Dd1—e1	b7—b5
17. Lg3—h4	Lf8—e7
18. Lh4×e7	Dd8×e7
19. Se2—g3	g7—g6
20. Sg3—h1!	c5—c4
21. Sh1—f2	Sc6—b4
22. Sf2—g4	

Spellet blir nu ytterst spännande. Vits angrepp måste genomföras med största precision för att nå målet. Svarts motspel ser redan hotande ut.

22. — —	Sb4×d3
23. De1—g3	Te8—c8
24. f4—f5	e6×f5
25. e4×f5	Kg8—h8
26. f5—f6	De7—f8
27. Tf1—f3	Sd3—c5
28. Dg3—h4	Sc5—e6
29. Tf3—h3	h7—h5
30. Ta1—f1	d4—d3

Härpå följer en vacker och tvingande avslutning. 30. —, Dg8 skulle skett.

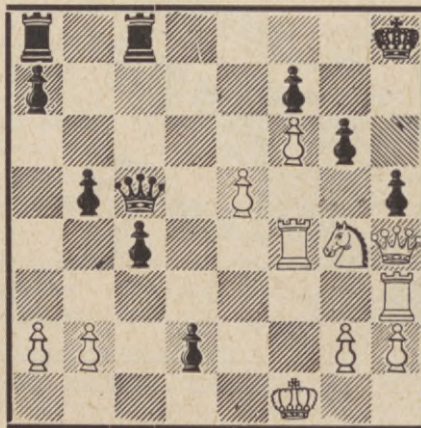
31. Tf1—f5!	Df8—c5†
32. Kg1—f1	Se6—f4

För att avlänka tornet; det hotade T×h5†.

33. Tf5×f4	d3—d2
------------	-------

Hur skall vit nu klara situationen ? 34, Sf2 besvaras med D×f2†!

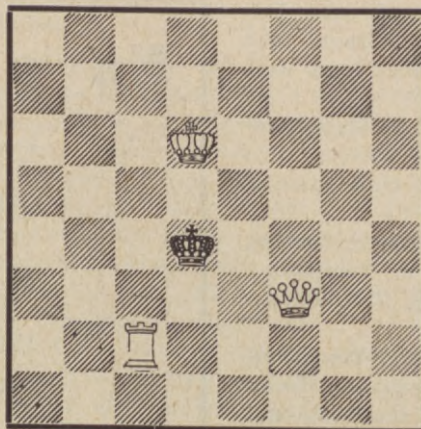
Ställning efter 33. —, d3—d2.

34. Dh4×h5†!	g6×h5
35. Th3×h5†	Kh8—g8
36. Sg4—e3!!	Uppgivet.

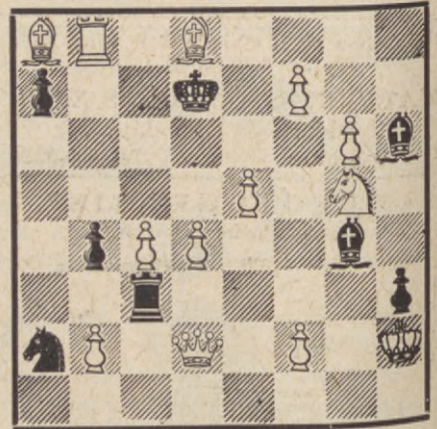
Lösningar. Problem nr 73. Den avsedda 2-dragsmatten inleds med 1. Ta6. Men varför inte 1. Sd3 matt! Ett litet mysterium. Problem nr 74 1. Kb4. Problem nr 75: 1 De1.

PROBLEM N:R 76 AV G. E. CARPENTER

Matt i två drag.

PROBLEM N:R 77, AV V. MARIN.

Matt i tre drag.

Bordssamtal.

Stor begravningsmiddag. Man är vid fiskrätten. Kyrkvärden har sin plats bredvid pastorn. Konversationen går trögt och kyrkvärden söker finna ett ämne, som kan passa bordsgrannen och dagens högtidliga stämning, men ändå verka osökt och anknytande till den mat som serveras. Han vänder sig till pastorn och säger vädjande:

— Vår frälsare, han åt allt fesk, han mä.

— Ja, det får vi säkert tänka oss, svarar pastorn. Vi vet ju det, att lärjungarna voro fiskare och att han bespisade femtusen män med bl. a. fisk.

Och så kunde det ämnet tyvärr synas uttömt. Men kyrkvärden fann efter något funderande en fortsättning med frågan:

— Må di hade kolja i Galilei sjö?

Det var fullsatt.

Gubben Smitt låg i Borås och spelade därvid bl. a. "Hin och smålänningen". Han hade gjort en hel del omändringar för effektens skull, och bl. a. fick "hin" göra sin entré genom falluckan i scen-golvet. Efter väl förrättat värv skulle han försvinna samma väg, varvid det inte bar sig bättre än att han fastnade i luckan och varken kunde komma loss eller försvinna.

Det var alldeles dödyst hos den fulltaliga publiken, som med spänd uppmärksamhet följde hans förtvivalde men fåfänga ansträngningar, tills det förlösande ordet kom från andra raden, där någon ljudligt och glatt utropade:

— Hurra, helsiket är fullsatt!

BODEN

Vid behov av K L Ä D E R vänd Eder med förtroende till

MATSSON & NÄSLUNDS EFTR.
Skrädderi- & Herreklipping
B O D E N Telefon 20 98

ALLT FOTOGRAFISKT
i bästa utförande från

HANSSONS EFTR., Drottninggatan 27,
B O D E N Telefon 27 78
Zeiss-Ikon-kameror och Film.

Hedenbrons Kafé

rekommenderas vid utflykter och promenader

Gott kaffe. — Hembakat bröd.
Telefon 23 57 — BODEN

Allt i SKIDOR

Anders Perssons Splitkein, Stavar, Bindningar, Vallor, Skidskor. Stor sortering i
WALLSTENS JÄRNHANDEL, Boden
Tel. 10 43 — 43

JEAN FORSBERGS

FRISÉRSALONG

Bankhuset BODEN Tel. 21 41
Herr-, Dam- & Barnklipping

AXEL LARSSON PLÅTSLAGERI

Brokläppen BODEN Tel. 11 32
Utför alla slag av till yrket hörande arbeten, Infordra offert

BJÖRKBOMS

FINBAGERI och CAFÉ

Kungsgat. 10 BODEN Tel. 598
Rymliga och trevliga lokaler
Beställningar emottagas
Begravningar arrangeras

BOLLNÄS M. OMNEJD

**GEFLE RÖRLEDNINGSAKTIE-
BOLAG**

Filialen i Bollnäs. Tel. 110 17.
Värme- och sanitäranläggningar. Rostfria plåtarbeten. Förnicklings- och förkromningsverkstad.
Förstklassiga arbeten. Humana priser. Infordra prisuppgifter.

BORENSBERG

KARL JOHANSSON

Borensberg - Tel. 51.
Väl sorterad i Specierier & Konserver.
Bosättnings- & Presentartiklar.
Stor sortering i Vaxduk & Linoleum-mattor. Stragulammattor.

— Det var alltså hon som bröt förlovingen?

— Ja, men det är inte det värsta. Hon skickade tillbaka briljantringen i ett paket med påskriften: "Försiktigt! Glas!".

★

Höll med i alla fall

I Marstrand var det alltid sed att någon från marinen tillhörde stadsfullmäktige, berättar Sv. D. Under sin kommandering till västkuststaden hade kommandörkapten Thorburn på sin lott att vara med och styra och ställa i fullmäktige. Vid ett sammanträde riktade sig ordföranden till den inslumrade slaktaren Nilsson och frågade om hans åsikt i en fråga.

— Va? Jo, ja' höller allt me Thörbörn, ja', svarade den yrvakne.

— Ja, men Thorburn har inte yttrat sej om saken.

— De ger . . . , Ja' höller me Thörbörn i alle fall.

Vilket allt noga återfinnes nedpräntat i stadsfullmäktigeprotokollet.

★

— Tänk vad hr Johansson klarade sin första ridlektion bra.

— Det var väl inte så märkvärdigt, han som varit provryttare i flera år.

★

Skrattretande gage.

Då en känd humorist en gång i en kabaré skulle få sitt första fasta engagemang var direktören mycket tillmötesgående och sade:

— Nämn alltså först edra önskningsar innan vi sätter kontraktet på papperet.

Humoristen svarade: — Framför allt inget komikergage, direktör S. Varpå denne något förbryllad undrade vad han menade.

Humoristen smålog: — Ett skrattretande gage, direktörn.

BORÅS

J. A. JOHANSSONS EFTR.

CLAES W. ANDERSSON

Glasmästeri, Glassliperi o. Inramningsaffär
Lilla Brogat. 4 BORÅS Tel. 104 92

GÅ RAKA VÄGEN TILL

Beklädnadsaffären CENTRUM

Österlånggat. 53 - BORÅS - Tel. 133 59
NÄR NI SKALL EKIPERA EDER

Vid behov av fotografering

Kom ihåg

ATELIER WALLANDER & WERNLUND
Stora Brogatan 7 Telefon 142 01
Inlämna Edra filmrullar för framkallning och kopiering hos oss.

AHNVIKS PAPPERSHANDEL

Påsfabrik — Pappersvaror i parti
Telefoner: Kontoret Linjeväljare 122 39
Lager och exp. 135 44, 164 10. Lager av
Omslagspapper - Papperspåsar - Skrivpapper - Papeterier - Bindgarn m. m.
Trycksaker för handel och industri
BEGÄR OFFERT.

Garnaffären Härvan

BORÅS

REKOMMENDERAS

LAGERBODEN, Borås

Den moderna detaljhandeln för
ALLA SAMHÄLLSKLASSER
Specialité: STRUMPOR - TRIKÅ
LAGERBODEN, Borås

E. W. JUST

FÄRGERI — BLEKERI
MERCERISATION

Handtryckning
av charmeuse

BORÅS

Tel. växel 174 65

Borås

Fabriksnederlag

DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS
FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

RÖR- & -SANITET, Kinna

Tel. 104 05 Klaesson & Son Tel. 104 05
Utför nyanläggningar, omläggningar, reparationer och undersökningar för vatten, ventilation och sanitet.
Anbud lämnas kostnadsfritt på begäran.
Säljer all modernaste materiel inom branschen.

BORÅS

MEKANIKA. VERKSTADEN AUTO
Olofsholmsg. 16. Tel. 116 05, 124 02, 147 41

BIL- RESERVDELAR
REPARATIONER
BÄRNINGAR

NYNÄS-BAGERIETS BRÖD

REKOMMENDERAS

PRÖVA VÅRA SMÅKAKOR
ALLT INOM BRANSCHEN

Västgötagatan 25 — Telef. 139 90

EKSJÖ

GRAND KAFÉ & KONDITORI

Innehavare: A. NILSSON

Erkänt gott kaffe och bröd.
Humana priser.

Norra Storgatan 46, Eksjö - Tel. 264

ENKÖPING

Reparera Edra motorfordon hos oss!

Med erfarna och pålitliga montörer åtaga vi oss reparationer av alla slags bilar, traktorer, motorcyklar och båt-motorer. Smidesarbeten för motorfordon, svetsningsarbeten, omslipning av cylinderlopp, lagring och laddning av batterier m. m. Gengas, kol o. ved. Bärningsvagn.

AUTOCENTRALEN, ENKÖPING.

Tel. 636, 637. Verkmästarens bostad 336.

GÄLLIVARE

O. H. LUNDKVISTS

Charkuterifabriks

välsmakande och kvalitativt förnämliga
produkter rekommenderas

GÄLLIVARE

Telefon 135

GÄVLE

K. E. KLING, Mek. Verkstad

5:te Tvärgatan 1 Tel. 24 21, 54 62 GÄVLE

Svarvning - Fräsning - Slipning - Fixtu-
rer - Experimentarbeten.

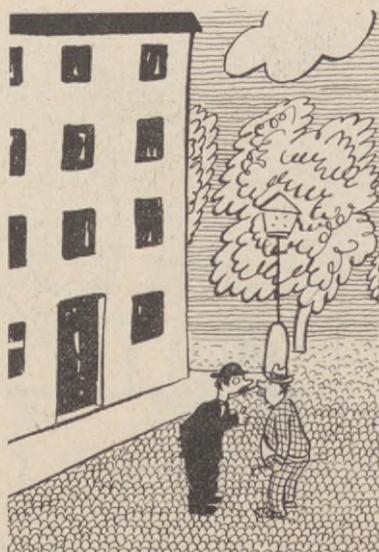
Detaljer till Flygplan.

G E F L E Metallgjuteri

Sven G. Dahlqvist

Sikviksgatan 2 — Gefle — Telefon 44 99
Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
gningar, i styckevikter upp till 600 kg. —
Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÅR OFFERT.

— Jag blev tvungen att ta ut två tän-
der.

— Varför det?

— Tandläkarn kunde inte växla.

Kvinnofriden.

Då vår magister härom dagen frågade
en av sina skolpojkar, vilka lagar, som
stiftades av Birger Jarl, svarade Pelle:

— Lagarna om körkefriden, kvenne-
frid och tingsfrid.

— Riktigt, sa' magistern! Vet du vad
som menas med kyrkofrid?

— Att få gå i fre' te körka, sa pojken.

— Näja, vidare vad menas med kvin-
nofrid?

— Att — att — få gå i fre' för kvenn-
fölka, sade pojken.

— Hör du, min gosse, vad tror du att
din pappa skulle säga, om han mötte dig
så här sent på natten?

— "Säg det inte till mamma!"

GÄVLE

Värme-, vatten- o. avloppsledningar

Davoust Rörlägningsaffär A.B.

Telefon 11 73, 36 73

GÄVLE

Firman etabl. 1899

ALLA

bil- o. motorreparationer

SÖDERLUND & LINDSTRÖM
GÄVLE Tel. 73 20, växel.

Praktiska Byggnadsaktiebolaget

Hamntorget 1 GÄVLE Telefon 29 68

Utför allt inom branschen.

Införda offert.

HÄLSINGBORG

HERBERT DAHLS

Rörledningsfirma

Hantverkargatan 30

REKOMMENDERAS

Allt i frukt och grönsaker
till lägsta priser.

Ring och vi sända hem varor!

TRÄDGÅRDSAFFÄREN

Stortorget 13. Tel. 188 10

Föreningen

GAMLA DRAGARELAGET

Hälsingborg u. p. a.

Tel. 11 och 910. Rekommenderas

A.-B. CARL PERSSONS

Bageri & Konditori

Stenbocksgatan 132 - Hälsingborg

HÄRNÖSAND

NORMA — Bar och Konditori

Långgatan 8. Tel. 19 75
Frukostar, lunch och mid-
dagar serveras. Abonnem-
ter mottagas.

O B S.! BARENS BILLIGA PRISER

JÖNKÖPING

MILTONS HANDELS A.-B.

Järnvägstorget 9. Tel. 421, 457

KORTA VAROR — SYBEHÖR —
VÄVNADER — ARBETSKLÄDER
och TRIKÄVAROR m. m.

JÖNKÖPING

KONDI TORI VILLA ROSENBORG

Tel. 13 67 ROSENLUND Tel. 13 67
Jönköping.

REKOMMENDERAS på det bästa

GÖR ETT-BESÖK PÅ ÖSTBERGS KONDI TORI

Stadens äldsta och förnämsta.

Ö. Storgatan 9 Tel. 131 - 18 25

V. Storgatan 3 Tel. 604

KAFFEFRUKOST och LUNCH serveras

Elander & Lundbergs

JÄRNHANDEL

Jönköping

JUNE-MUNKTELL

MARINMOTOR

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg.

AKTIEBOLAGET

JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK

JÖNKÖPING

Telgr.-adr.: Motor Tel.: 197, 897

Efterfråga och köp

SKÅNEBAGERIETS

förstklassiga brödtillverkningar

— RASLÄTT, JÖNKÖPING —

Inneh. EDV. NILSSON. Tel. 29 11

KALMAR

TURISTBAREN —

S. Långgatan 25 Telefon 28 89

Serverar hela dagen vällagad mat, även
håla middagar. Gott kaffe med hembak-
kat bröd. Månadsabbonnenter mot billig
taxa.

Byggmästare J. Alb. Andersson

Söderportsgat. 5 - KALMAR - Tel. 13 17
GÄVLE - Tel. 14 84

Utför nybyggnader och reparationer.

INFOR DRA OFFERT

Montering av gengasaggregat

Förstklassiga bilreparationer

A.B. Siefert & Fornander

KALMAR Telefoner 7, 215, 15 15

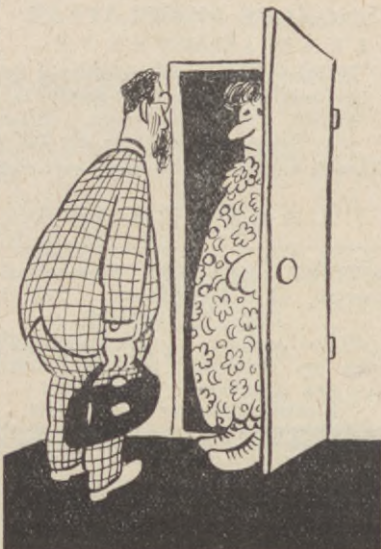
KARLSKRONA

Bjelkes Blomsterhandel

Sandbrogatan 3

REKOMMENDERAS

GYNNA ANNONSÖRERNA

— Bor det en student vid namn Jo-
hansson här?

— Det bor en som heter Johansson här,
men inte visste jag att han var student.
Jag trodde han var nattvakt.

★

Fatalt.

Cykelkungen Frithiof Malmsten väl-
känd från alla Sverges folkparker, be-
rättar en tragikomisk historia om en ar-
tistkollega, som var samlare. Han hade
för en spottstyver kommit över en stor
samling gamla brev med sällsynta frimär-
ken från Braunschweig. Emellertid
hade han bråttom till teatern och bad
den gamla damen, som han just köpt
brevbunten av, att klippa bort frimärke-
na åt honom medan han själv gick till
teatern och repeterade. När han kom
tillbaka möttes han av gumman, som
glädjestrålade meddelade att hon just
var färdig och att han nu skulle få sina
brev.

— Men frimärkena, sa' artisten dar-
rande av nervositet, var är frimärkena?

— Jaså dom sa' gumman, dom brände
jag nyss opp, inte ville jag ha dom lig-
gande här att skräpa!

★

Efter vadslagning cyklade häromdagen
en jylländsk bageriarbetare 25 km. på en
enhjuling cykel och utan att en enda gång
stiga av sitt fordon. Färden, som gick
från Ikast till Silkeborg, tog 2 timmar 46
minuter. Enligt uppgörelsen vid vadet —
som inbringade honom 300 kr. — skulle
han få använda tre timmar. Han hade
trampat pedalerna 20,000 varv då han kom
fram och var bra nog medtagen. Tusen-
tals människor mötte honom i Silkeborg..

KARLSKOGA

Karlskoga Mek. Verkstad

H. PERSSON Tel. Verkst. 305 25

Järnkonstruktioner

Balkongräck - Trappräck

Elektrisk svetsning Infordra offert

KÖPOCHFÖRSÖK

Konditori Kronans

dagligen färska varor

Tel. 317 45 SKRANTA.

KARLSTAD

Busscentralen

Trafik A.-B. Haglund & Larsson

Tel. namnanrop.

HABKO

Trävaror o. byggnadsmaterial

Handelsaktiebolaget Karl Olsson

Tel. 153 50 växel KARLSTAD

ROBERTS MOTORMEKANISKA VERKSTAD

Fullständig verkstadsrörelse.

LILIUS.FOTO

Drottninggatan 5 — Telefon 10 32
KARLSTAD

Populära nya kortstorlekar: 42, 24, 16
och 12 foton. RAMAR, ALBUM m. m.

Det finns på STENSBORG

allt vad Ni behöver av vinterhårdiga väx-
ter för Eder trädgård. Låt oss gratis sända
Eder vår rikt illustrerade katalog!
STENSBORGS TRÄDSKOLOR.

KARLSTAD

Grundad 1890 Tel. 801, 23 01

KIRUNA

Även i tider som dessa . . .
blir kaffetären till en njut-
ning på

KAFÉ TEMPERANCE

KIRUNA.

BROR JOHANSSONS

ELEKTRISKA - Rikst. 293.

Utför alla inom yrket förekommande ar-
beten, såväl ljus som kraft. Ständigt lag-
ger av förstklassig material i ledningar,
strömbrytare och kontakter, kokappara-
ter, strykjärn och dammsugare.
Vid större anläggningar infordra offert.

KIRUNA

ALLTID FÄRSKA BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
 (PAUL LAVÉN)
 Tel. 109 Tel. 109
 TÄRTOR — EFTERRÄTTER

**A.-B. EDVIN MARTINSSONS
 JÄRNAFFÄR**

Telefon 4 KIRUNA
 STOR SORTERING, LÄGSTA PRISER.
 — SPORTARTIKLAR! —

Njut av biografkvällarna! Se goda program med bra ljudeffekter i moderna, trivsamma salonger. Gå på

**RÖDA KVARN och
 Folkets Hus-Biografen**

Våra biografteatrar garanterar säsongens förstklassigaste filmprodukter.

CAFÉ ROYAL

REKOMMENDERAS

Gott kaffe med bröd från eget bageri. Choklad och te samt smörgåsar. Beställningar mottagas tacksamt. Tel. 575

MÅLARMÄSTARE
K. A. Jonsson

Konduktörsgatan 17 Telefon 245

KARL KÄLLÉNS

FÄRG- & KEM.-TEKN. AFFÄR
 Tel. 598 KIRUNA Tel. 598
 Färger - Fernissor - Tapeter
 Tekniska och Sjukvårdsartiklar

KOLSVÄ
**GUTTSTABRYGGERI
 KOLSVÄ**

Rekommenderar sina välkända tillverkningar av **MÅLTIDSDRICKA** tappat å 5 o. 10 liters glasflaskor samt **LÅSKEDRYCKER** och **VICHYVATTEN**
 Telefon Kolsva 21

KUNGSBACKA**HJELMFORS GARNER**

REKOMMENDERAS
 Kemisk tvätt och färgning emottages
 Telefon 126.

GYNNA ANNONSÖRERNA

KUNGÄLV**KUNGÄLVS MÖBELAFFÄR**

— IVAR JOHNSON —
 är Eder bästa inköpskälla vid behov av möbler av alla slag, mattor o. armatur. Stor sortering. Efterhör våra priser. Resan lönar sig. Tel. 269.

LANDSKRONA

INSTITUT BEAUTÉ, Skönhetssalong
 Östergat. 17 Landskrona Tel. 10 65
 OBS! NY REGIM!

Ansiktsbehandling, specialbehandling, make up, manicure, pedicure, färgning av ögonfransar och -bryn.
 Elevbehandlingar halva priset.

LIDKÖPING

KARLSSON & ARTIG, Glasmästeraffär
 Tel. 149 LIDKÖPING Tel. 149
 Fönsterglas, Spegelglas, Favoritspeglar, Mattslipat glas, Muslinsglas, Ramlister jämte inramning, Katedralglas, Ornaments- och Kulörta glas. Glastegelpannor m. m.

På en öde ö: — Tänk, Adolf nu har vi haft samma kokerska i två månader.. Det har aldrig hänt förr.

★

Mannen kommer hem från en sammankomst och berättar: — Och sen så var det en som höll föredrag.

Hustrun: — Vad då om?

Mannen: — Det sa han faktiskt inte.

★

Doktorn: Det bästa medlet mot er fetma är huvudskakningar.

Patienten: Huvudskakningar!?

Doktorn: Ja, varje gång någon bjuder er på en pilsner så skaka bara på huvudet.

LINKÖPING

JOHN BOKLUND & C:O
MÖBLERINGSAFFÄR
 Ågatan 26 — LINKÖPING — Tel. 5 28
MATTOR — MÖBLER

Alltid senaste

**NYHETER
 HATTFABRIKEN SPECIAL**

Klostergatan 23 Tel. 42 25

**A.-B. FRIDHEMS
 Handelsträdgård**

Dagligen färska varor från egna odlingar i parti och minut.

DEN RÄTTA STRUMPAN

till det rätta priset finner Ni hos oss. Dam-, Herr- och Barnstrumpor i finare och grövre kvalitéer i ett urval som ger er möjlighet att finna det Ni önskar.
Manufakturaget "GÖTA"
 Storgatan 38 LINKÖPING

AUTOMOBILFIRMAN**VILHELM ERICSON**

KONTOR, UTSTÄLLNING, SERVICE
 Kungsgatan 1—3, Linköping. Tel. 67 00

LINDSBAGERI

Rekommenderar sina tillverkningar av **Matbröd, Kaffebröd, Småbröd, Skorpor m. m.** — Beställningar mottagas tacksamt. — Tel. 53 70.

CONRADS MÖBLER & RAMAR

CONRAD JOHANSSON.

Möbelutställningslokal och kontor:
 Djurgårdsgat. 2. — Tel. 28 13.

Glasmästeri, Ramar, Tavlör, Rullgardiner och Mattor — Apotekareg. 7. — Tel. 40 76.

Resande till Linköping!

Intag Edra måltider å

RESTAURANTEN

Hantverkaregatan 1

GOD OCH BILLIG MAT.

Linköpings Kaféaktiebolag

H. HANZONS Möbelverkstad

HJALMAR ERIKSSON & C:O

Telefon 11 48 — LINKÖPING

Beställningar utföras av såväl enklare som finare möbler. I antika och moderna stilar. Renoveringar utföras.

— Allt till moderata priser —

GYNNA ANNONSÖRERNA

LULEÅ

DE BÄSTA PROGRAMMEN

på

RÖDA KVARN OCH SAGA

FIRMA ELEKTRA

Entreprenör för Luleå Stads
Elektricitetsverk
Tel. 22 14 (Gunnar Lindström) Tel. 22 14
SVARTÖSTADEN

Alla slags elektriska installationer och
reparationer.

BRUNNSBORRNINGAR

utföres av

Borrförman H. Bjursten

Box 524 — L u l e å — Tel. 31 91

**V. & A. Anderssons
MALERIAFFÄR**

Kungsgat. 16 — L U L E Å — Tel. 21 63
BILLACKERINGSVERKSTAD

SVEN NILSSONS

Reparationsverkstad

L U L E Å

Gammelstadsvägen - Tel. 19 60, Bost. 31 30

REKOMMENDERAS

Fullständig bilservice

MALMBERGET

Besök ÖHLÉNS!

Stor sortering i grövre och finare
skodon.

E. A. Öhléns Skoaffär A.-B.

Malmberget tel. 45, Gällivare tel. 71

10 ÅR TELEFONNUMRET

FÖR MODERN HÄRVÅRD

Jonassons Herr- & Damfrisering

M A L M B E R G E T

M A L M Ö

Teaterkaféet - Pildammarna

REKOMMENDERAS

OLGA HELLQVIST

Olof Hanssons BILVERKSTAD

Slussplan - MALMÖ - Tel. 271 26

Bostad: Kvarnby 212

ALLT I BRANSCHEN

Specialverkstad för Dodge, Chrysler,
Plymouth, Renault

GYNNA ANNONSÖRERNA

M A L M Ö

Uti sommarens soliga
dagar . . . . . är cykeln
den bästa färdekamraten.
Skall Ni köpa cykel, välj
då bland Fem pålitliga
märken: Velocitet, King,
Örnen, Apollo, Rex, vilka
utgöra eliten och vi för-
sälja Rex och Huskvarna
lättviktare.

VELOCITÉT
Nobelvägen 19, MALMÖ
Kiliansgatan 17, LUND

MARMOR, KALKSTEN

och GRANT

INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

— Villa Daisy, Mariedalsvägen —
M A L M Ö Telefon 153 80

M O R A

Färskt bröddagligen

fås i

P. E. SVANSTRÖMS BAGERI

MORA - Tel. 20

Beställningar till fester o. d. emottagas.

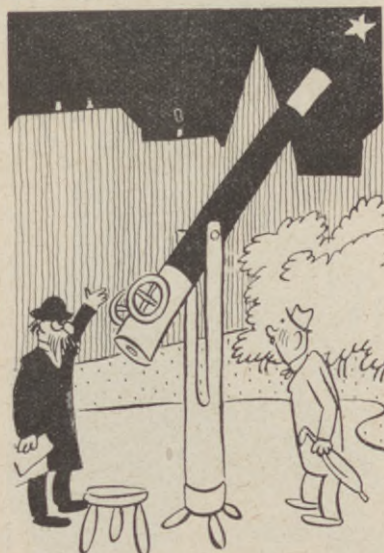
N O R R K Ö P I N G

Erik Westrén-Plåtslagare

NORRKÖPING

Vasagatan 12 Telefon 243 64

Utför allt i yrket omsorgsfullt,
fackmässigt o. till humana priser.

—Ljuset från den där stjärnan, som jag
nu ska visa er, behöver 150 timmar för
att nå fram till jorden.

— Jaså, ja då är det kanske bäst att
jag kommer tillbaka i nästa vecka.

N O R R K Ö P I N G

BRÖDERNA WIDÉN

BLECK- & PLÅTSLAGERI

Tunnbindaregatan 25. Telefon 5 53

NORRKÖPING

Utför allt vad till yrket hörer. Svet-
sade arbeten av rostfri plåt, såsom
Diskbänkar m. m.

FRITZ H. PETERSON

UR- & OPTISK AFFÄR

Drottningg. 46 Norrköping Tel. 211 98

Reparerar alla slags ur och glasögon

— För allt arbete lämnas garanti

Dr. Hjalmar Lilliestierna

DROTTNINGGATAN 51

Telefon 283 30.

**NORRKÖPINGS
Stav- & Lådfabrik**

Lindövägen. Tel. 226 61, 233 91

OSVALD SVENSSON

— CYKELVERKSTAD —

Trozelligatan 28. Telefon 233 49

CYKEL & SPORTAFFÄR

Reservdelar. Reparationer. Auktori-
serad service för Lättviktscyk-
klar.

Byggmäst. HARALD CLAESSION

— NORRKÖPING —

Hallandsgatan 5. Telefon 212 67

Utför allt vad till yrket hörer.

INFORDRA OFFERT.

WAHLBECKS KONDITORI

N. Kungsgatan 5 Tel. 224 58

Förstklassiga konditorivaror

REKOMMENDERAS

Trävaru A.-B. Bröd. Svensson

Östra Järnvägsstationen.

Tel. 202 82 och 205 04. NORRKÖPING

Hyvlade och ohyvlade trävaror samt

alla slags list, wallboard, plywood & ved

HUGOS KONDITORI

G. Rådstugug. 28

Tel. 251 50.

REKOMMENDERAS

MORANNAS

HEMBAGERI & KAFFESTUGA

Hospitalsgatan 23 - Norrköping

Telefon 222 26.

Beställningar mottagas tacksamt!

RÖDA FYREN

Drottninggatan 45. — Tel. 238 16

— NORRKÖPING —

Väl sorterat lager av Bosättnings-,
Sybehörs- o. Leksaksartiklar m. m.

NORRKÖPING

Firma W. MALMKVIST

Lindöv. 55, Norrköping. Tel. 219 54, 263 54
Av statens industrikommission utsedd som **A-grossist i lump-, metall- och järnbranschen**. Köper till högsta dagspriser: Järn- och Metallskröt, Spislar, Motorer, Maskiner, Ångpannor, Tågvirke, Tagel, Lump, Stickulle, Tomfat m. m. Säljer: Spislar, Kaminer, Tvättgrytor, Staketstolpar, Stängselnät, Stängseltråd, Järngrindar, Järndörrar, Takplåt, Kätting, Råls, Balk, Järnrör till vatten-, avlopps- och värmeledningar samt växt-husanläggningar, Remskivor, Axlar, Lager, Skruvstycken m. m.

Vid beställning av kostym eller överrock, bed Eder skraddare visa Eder

NYBORGS

välsorterade kollektion av prover på högklassiga kostym- och överrockstyger.

Tillverkare:

A. B. NYBORGS YLLEFABRIK
Norrköping.

ALLA SLAGS

Bergsprängningar, Granitarbeten, Skyddsrum m. m. utföras av **ALBIN HÖGSTRÖM**
Trozelligatan 30, Norrköping Tel. 281 29
All bergsprängning utföres med elektrisk luftkompressor.

Doktor R. FRÖLINDER

SKEPPARGATAN 56

Mottagning:

Månd. o. fred. 10—12 f. m., tisd. o. torsd. 3—5 e. m., lördagar 1—2 e. m.
Övriga tider enligt överenskommelse per telefon 285 00

FIRMA MARTIN JANSSON

Godsgatan 11. Telefon 244 98
— **NORRKÖPING** —
Säljer: Byggnadsmaterial.
Utför: Asfalt- o. Isolationsarbeten, Massagolv m. m.

K. E. NYSTRÖMS FINBAGERI

N. Kungsgat. 18. Tel. 225 80
NORRKÖPING

Rekommenderar sina förstklassiga brödtillverkningar.

GÖTEBORGS FINBAGERI

Hospitalsgatan 28. Tel. 225 91

Rekommenderar sina goda tillverkningar av wienerbröd och småbröd.
— Beställningar av tårter mottagas.

DAMHATTAR i stort urval. — **SJUKSKÖTERSKEHÄTTOR** sys på beställning

MODESALONG MARGA

Vattengränd 13. Tel. 312 85

BETALD ANNONSPLATS

NORRTÄLJE

KONDITIONER & KAFÉ NORRGÅRDEN

Norrtälje Tel. 649

Rekommenderas

HOPP- och FOTBOLLSSKOR

samt alla slags idrottsmaterial.

IDROTTSMAGASINET

JOSEF ERIKSSON.

Adr. Teaterhuset, Norrtälje. Tel. 44

Färghandla i

NORRTÄLJE FÄRGHANDEL

Allt i branschen. Sjukvårds- och kemikalieartiklar m. m. Tel. 54.

◇ GUSTAF HERLING ◇

Konrad Åbergs Blomsterhandel

Lilla Torget NORRTÄLJE

Smakfullt utförande av Buketter och Kransar — Frukt- & Fröaffär — Växter och blomplantor. Färska grönsaker — Utför trädgårdsanläggningar.

Tel. Affären 293 — Trädgården 292

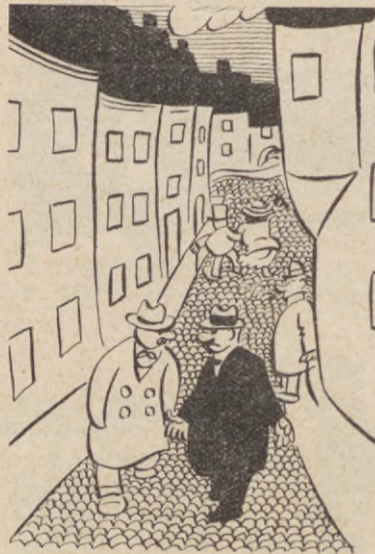
STEN ÖSTERGREN

BAGERI & KONDITIONER

St. Torget, NORRTÄLJE.

Tel. 112, ankn. bostaden

REKOMMENDERAS

— Jag förstår inte hur du kunde förlora det där målet. Hunden hade ju faktiskt bitit dig.

— Javisst, men motparten hade en så styv advokat att han kunde bevisa att det var jag som bitit hunden.

OLOV HOLMQVIST Speceri- & Bosättningsaffär

NORRTÄLJE. Tel. 180 och 694.
Filia: 301.

Gods varor! — Reell behandling!

ERIK LUND

L. RYDENS EFTR.

Tullportsgat. 5. NORRTÄLJE. Tel. 430

UR- och OPTISK AFFÄR URREPARATIONER

Norrtälje Rörledningsaffär

E. R. ÅKERLUND.

Verkstad: Posthusgat. 7. — Norrtälje

Telefoner: Verkstaden 479, bostaden 434

Utför: Värme-, Vatten- & Avloppsledningar samt alla slags Sanitärinredningar — Rör, Rördelar, Pumpar, Sanitetsgods m. m. på lager.

BETALD ANNONSPLATS

NYBRO

Madesjö och Örsjö kommuners sparbank

Öppen alla helgfria dagar 10—2

TANDLÄKARE

TORA TORÉE

Järnh. O. Nyvalls hus, Långg. 16, Nybro.
Mottagning kl. 11—12 och (utom lördagar) kl. 6—7. Telefon 183.

till hushållens tjänst
charkuteri
speceri
manufakturavdelningar

KOOPERATIVA

ÖRSJÖ NYBRO FLEROHOPP

BETALD ANNONSPLATS

NYKÖPING

N. J. S LIVSMEDEL

— allt i matvaror på ett ställe, speceri-, charkuteri-, bröd- och mjölkaffär.

Tel. 20 13 - Borgaregatan 12 - Tel. 20 13

BESÖK

Grand Biograf

NYKÖPING

NYKÖPING

KONDITORI BERN

V. Storgat. 29. NYKÖPING Tel. 221
REKOMMENDERAS
BESTÄLLNINGAR - SERVERING
Filial: Borgaregat. 12. Tel. 20 21

MÄLERIFIRMA H. F. Svensson

Runebergsgat. 16 NYKÖPING Tel. 11 02
Verkstad Prästgatan 15 Tel. 18 62
(Gamla varmbadhuset)

Målning och lackering av möbler.
I övrigt utföres allt vad i yrket förekommer. Förstklassigt och till lägsta priser.

Sörmländska

Lantmännens Centralförening

Huvudkontor: NYKÖPING
Avdelningskontor i Eskilstuna, Flen,
Gnesta, Katrineholm, Strängnäs
och Södertälje

Mjöl, Spannmål, Torvströ, Fodermedel,
Kalk m. m.

BETALD ANNONSPLATS

NYNÄSHAMN

EINAR ABRAMSSONS

Elektriska Installationsaffär
Fredsgatan 11 Nynäshamn Telefon 5 18
Armatur, Radio, Elektriska Kokspisar
Värmeapparater, Dammsugare.

Representant för Elektrolux Kylskåp.
Installationsarb. och reparationer utföras

TRÄVAROR

av alla slag

MASONITE, TREETEX, PLYWOOD
SPIK och PAPP

Köpas fördelaktigast hos
Nynäshamns brädgård

IGELSTA TRÄVARU A.-B.
Centralgat. 57 - Nynäshamn - Tel. 2 70

OSKARSHAMN

A.-B. Eric Hagström

Skeppsmäklare, Speditörer, Haveriagenter
— Telegramadress "Hagström" —
Tel. 7, 46, 2 89 och 5 22

Ombud för de flesta in- och utländska
rederier och assurancesföreningar
Lloyds-agents Oskarshamn

RITEÅ MED OMNEJD

Dr. C. A. Brodd

Norrjärden

Piteå

Telefon 500 59

RITEÅ MED OMNEJD

Dr. P. H. Söderbaum

Storgat. 50 Tel. 15 20

Piteå

Allt för bilen

**BILÄGARNAS INKÖPS-
FÖRENING**

Tel. 10 52, Piteå.

**FISKFÖRSÄLJNINGSS-
FÖRENINGEN**

Dagsfärska fiskvaror och surströmming,
saltlöja och löjrom i parti och minut.
Telefoner: Affären 12 44, Kontoret 15 44,
Bostaden 14 11. Filial i Munksund 370 45.

BILFIRMA HOLGER ERICSON

Tel. 15 50 PITEÅ.

Garage - Reservdelar - Tillbehör
Personbilar - Lastbilar - Omnibussar
Försäljer Imbert Vedgasaggregat.

SKÖVDE

**Skaraborgs
Enskilda Bank**

AKTIEBOLAG

Grundad 1865 Allmän bankrörelse
HUVUDKONTOR: SKÖVDE

Kontor: Stockholm, Falköping, Falkö-
ping-Ranten, Finnerödja, Floby, Gräs-
torp, Gullspång, Götene, Hjo, Hova, Järp-
ås, Karlsborg, Kvänum, Lidköping, Lyre-
stad, Mariestad, Moholm, Nossebro, Sa-
leby, Skara, Stenstorp, Tibro, Tidaholm,
Tidan, Tråvad, Töreboda, Vara, Vartofta,
Vedum, Värning, Älgårås.

— I går råkade jag stoppa cigarren i
munnen med elden inåt.

— Så tur att du upptäckte det.

SKELLEFTEÅ

En angenäm kväll

får Ni vid besök på

CITY, PALLADIUM eller RÖDA KVARN
SKELLEFTEÅ

BETALD ANNONSPLATS

SUNDBYBERG

**GUSTAV NORDIN
BAGERI & KONDITORI**

Sundbybergsvägen 15. DUVBO
Tel. 28 20 47

♥ TARTOR och BAKELSER ♥

**KONRAD MATTSSON
HANDELS AB.**

LANDAVÄGEN 41 — SUNDBYBERG
Tel. 28 01 94, 28 12 37, 28 10 95

— REKOMMENDERAS —

Helge Mattssons Speceriaffärer

SUNDBYBERG

Eliegatan 14 - tel. 28 05 33
Fågelsången 13 a - tel. 28 12 58

Alltid förstklassiga varor till billiga priser

E. EDGREN & SON

Koppar- Bleck- & Plåtslageri

Järnvägsgatan 20 — SUNDBYBERG
Tel. Verkstaden 28 00 94 Bost. 28 07 05
**Bleck- och plåtslageriarbeten för fabri-
ker. Rörledning och fläktar m. m.
Svetsningsarbeten.**

— Ett förstklassigt arbete garanteras —

Konditori-Restaurang

"BOULEVARD"

Esplanaden 15 - Landsvägen 43
Landsvägen 56 - Stadshuset
Sundbyberg — Rekommenderas

GENGASFABRIKANTER !

Anlita specialfabrik vid behov av kop-
parpackning med asbetsinlägg för Edra
gengasverk — Kylare, nytillverkning och
reparationer. — Nya element i gamla
kylare.

A. B. AUTO METALLFABRIK

SUNDBYBERG. Tel. 28 01 75

SUNDSVALL

Hjalmars Konditori

Trädgårdsgatan 22, Sundsvall

Rekommenderas

SUNDSVALL**KAPPBOLAGET**

Storgat. 6—8, SUNDSVALL.
Platsens största urval av nyheter i
KAPPOR - PÄLSVAROR
Stilfulla modeller. Goda kvalitéer.

Duco & Målareverkstad

Modernt och tidsenligt inredd efter senaste förordningen

C. ERIK BERGSTRÖM

Förstklassigt arbete. Humana priser
N. Järnvägsgatan 52 Telefon 17 18

Klintens Handelsträdgård

SUNDSVALL

Telefon 38 03 Telefon 38 03

Säg det med blommor!

Café ROYAL

Bankgat. 6 — SUNDSVALL

REKOMMENDERAS!

Telefon 25 69 Öppet 8 fm.—12 m. n.

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

avhåller å Bergsåkers Travbana, Sundsvall, travtävlingar c:a 30 söndagar under Mars—Oktober 1943. Totalisator, Restauranter, Högtalarmusik. Telefoner
Kontoret 42 70 — Banmästaren 53 30.

**Järnkonstruktioner
och smiden**

för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad
Telefon 47 57, 47 67 — SUNDSVALL

BETALD ANNONSPLATS

TRELLEBORG

BETALD ANNONSPLATS

TUMBA**F:a C. Bylund Eitr.**

MANUFAKTURAFFÄR

Tel. 75 TUMBA

**Köp vårredskapen i
OTTO CARLSSONS**

Järn- och Redskapshandel, Tumba
Tel. 150, 213. Filial: Tullinge Järnaffär,
Tullinge. Telefon 207.

UMEÅ**Hilding Carlssons
Mek. Verkstad**

Telefon 15

Skolgatan 89 UMEÅ

**VÄSTERBOTTENS
LÄNS HEMSLÖJD**

MATTOR, GARDINER, MÖBELTYGER

UPPSALA**Svea Lindströms**

HEMBAGERI

Järnbrogat. 36 - Tel. 38 58

Rekommenderas

BETALD ANNONSPLATS

VÄXJÖ**Växjöortens Kooperativa
Charkuteriförening u.p.a.**

REKOMMENDERAS!

Kom ihåg Smålands äldsta tidning

NYA VÄXJÖBLADET

vid prenumeration, annonsering
och trycksaksbeställningar!

— Ja, Anna, jag ska springa efter hjälp.
Ska' jag lägga på locket under tiden?
Det börjar visst regna.

VÄXJÖ**Ett verkligt gott bröd**

erhåller Ni alltid i
VÄXJÖ ÄNGBAGERI
Tel. 20 69

Butiker:
Sandgårdsgat. 11 - Varendsgat. 16

ÖREBRO**ALGOT ANDERSSON**

— Vattenledningsentreprenör —

Mäster Larsg. 10, Örebro. Telefon 113 82
Utför värmeanläggningar, Badrums- och
WC-inredningar m. m. i branschen.
Gediget arbete — Humana priser

**Hushållsskolan MARGARETA
ÖREBRO**

Klostergatan 11 Tel. 118 70, 117 50
1:a kl. Matsalar

Festväning och Matvaruaffär
— Elever mottagas —

Alla slags SKROTVAROR

uppköpes till högsta dagspris i
Produkt- & Materialaffären
Kyrkvägen ÖREBRO Tel. 121 50
(Söder om Markbackens gård)

**ÖREBRO LÄNS
HEMSLÖJD**

Olaigatan 20 - Örebro
Tel. 117 61

Försäljning av:
Textilier, Keramik, Träslöjd och Smide.
Mottager även beställningar
å alla slags vävnader.

C. R. HOLMS SÖNER Plåtslageri

Skebäcksvägen 8. Tel. 125 20, bost. 147 98
ÖREBRO

Utför allt vad till yrket hör. Om-
sorgsfullt arbete garanteras.
OBS.! BILLIGA PRISER.

Eric Sjöqvist

FOTOGRAFIATEIÉR
ÖREBRO

Drottninggatan 11. Telefon 111 01

Vid besök i Örebro

intag Edra måltider på
ROMA - BUFFÉN
Järnvägsgatan 10.

JANSSONS CHARKUTERI

Huvudaff.: Slottsg. 26. Filial: Saluhallen
Tel. växel 106 22, 107 84, 162 26
Kött, Fläsk, Kalv och alla slags
charkuterivaror i parti och minut.
Allt av prima kontrollerad råvara.
REKOMMENDERAS

Skandinaviska Banken

Örebro

Byggmästare PER KARLSSON

Sveaparken 2 B. Tel. 146 79
Nybyggnader Ombyggnader.
Reparationer.

Som man är klädd
blir man hädd!

Gå ej med smutsiga kläder, utan sänd
dem till oss för kemisk tvätt — de bli
då som nya igen.

KEMISK TVÄTTINDUSTRI

Rudbecksgatan 19. Tel. 207 10

Innan Ni bestämmer Eder för någon
möbel gör oss ett besök — det lönar sig!
Vi föra kvalitetsmöbler till sensationellt
låga priser. Bestäm gärna själv den tid,
som passar Eder bäst!

HJÄRSTA MÖBLER

OTTO ULFWARD
Ekersgat. 76—78. Tel. 213 95.

Vid besök i Örebro

REKOMMENDERAS
FENIX—FREDEN
TERRASSRESTAURANTEN
BERGSLAGENS ALLM.
RESTAURANTAKTIEBOLAG.

Arvid Anderssons Konditori

(Harald Lindberg) ÖREBRO
Storgatan 20 Telefon 124 02

REKOMMENDERAS

MOSSBY-KALK

Var solidarisk genom att i dessa tider
med stor brist på bränsle, för murning
och jordförbättring använda den pris-
billiga Mossbykalken. Bränd med alun-
skiffer. Vi leverera även kalkstens-
hällar s. k. "Trädgårdshällar".

FIRMA BRÖDERNA JONASSON

Mossby Hällabrottet. Tel. Örebro 720 08
Grundad år 1870. Driftiga ombud antagas

ROXY

ÖREBRO. Telefon: 109 19.

Trivsamt lokal. Bekväma fåtöljer.
Förstklassigt ljus och ljud.
Svenska toppfilmer.

Byggmästare Carl Lindén

Olaigatan 43 ÖREBRO Telefon 145 21
NYBYGGNADER och REPARATIONER
Kostnadsförslag på begäran

NYA LINNE- & VITVARUMAGASINET

Stortorget 8.
SPECIALAFFÄR för utstyrslar
och Corsetter.

H. Nordenå Byggmästare

Tel. 133 31 Ekersgatan 22 Tel. 133 31

INFORDRA KOSTNADSFÖRSLAG!

Läkaren: — Nå, hur är det fatt?
— Å, jag har så ont i armarna, att jag
inte kan lyfta dem över huvudet... Och
det är likadant med benen...

TT-märket är garanti för hög kvalité till lågt pris

T. T. Manglar, Tvättmaskiner, Vridma-
skiner, Vattenvärmare "Kokalätt",
Lågtryckspannor, Snabbkoknings-
plattor, Träd- o. Kalksprutor, Gräs-
klippare, "Frisko" Mjölkkylare, El-
kök S-märkta, El-radiatorer, Eld-
släckare, Motorsprutor, Brandma-
terial.

A B TRYGG-PRODUKT

Örebro - Tel. 192 30 (växel)

Örebro Lump- & Skrotaffär

Magasin och Kontor, Triangeln, Örebro
Telefon 130 43

Köper och säljer i parti och minut: Järn-
o. Metallsrot samt Lump av alla slag.

BETALD ANNONSPLATS

ÖRNSKÖLDSVIK

AUG. JANSSONS Trävaruagentur

Viktoriaesplanaden 21
Mottager tacksamt inköps-
och försäljningsuppdrag.

Telefon 22 77

Telegramadress:

"AJANS ÖRNSKÖLDSVIK"

Bjåsta Snickerifabriks A/B

Rekommenderar sina tillverkningar
av enklare och finare Möbler
samt Butiksinredningar

TELEFONER:

Fabriken, Bjåsta 97, ankn. B. Sundholms
bostad.

E. Ahlanders bostad, Bjåsta 92.
Möbelaffären i Örnsköldsvik, Nygat. 16 31
Resande J. Nordström, Norrvåge 10.

Dr. Gustaf Lindström

Lasarettet.

Örnsköldsvik

J. OLSSONS SKOFABRIK

JÄRVED Tel. 400 22
Försäljer i parti: Skodon, Handskar och
Socker av egna tillverkningar.

Ring 20 54

vid behov av transporter
SVEN NILSSONS AKERI
Nygatan 9. Alla transporter ut-
förs snabbt och säkert.

ÖRNSKÖLDSVIK**SOFFOR — FÄTÖLJER**

Bekväma, rymliga, billiga.

**Möbel
Centrum**ÖRNSKÖLDSVIK. Storgatan 3.
Telefoner 11 65 - 18 15 — Bostad 51 35**Årstedens Grönsaker o. Rotfrukter
Frö- och Plantskolealster**

Allt till humana priser.

E. EDSTRÖMS Handelsträdgård,

HÖGLAND.

Tel. 24 66 (Inneh. NORDIN) Tel. 24 66

ÖSTERSUND**ÄKTA JÄMTLANDS****MESOST OCH MESSMÖR****Jämtlands Mejeriiförening**

ÖSTERSUND. Tel. 7 48 o. 30 09

ÖSTERSUND**JÄMTSTUGAN - Östersund****RESTAURANT** — Prästgatan 30
är rätta matstället för abonnenter och
tillfälliga gäster. Utbärning. Tel. 472**Byggmästare JOHAN ERIKSSON**

ÖSTERSUND

Bergsgatan 45 Telefon 25 63

Utför nybyggnader och reparationer

INFORDRA OFFERT**GUSTAF III:S CAFÉ**

Kyrkogatan 66 ÖSTERSUND

Gott kaffe - Te - Choklad - Gott bröd

Läskedrycker - Smörgåsar - Mjök m. m.

Kaffe m. m. utbäres.

— Beställningar kan göras per tel. 853 —

RITZ KONDITORI

Rådhusgatan 37 ☉ Telefon 23 88

ÖSTERSUND

KEMISK TVÄTT och PRESSNING

utföres.

PRESS - ATELJÉN

Artillerigatan 2 - ÖSTERSUND

Tel. 19 53.

BESÖK**POSTKAFÉET**

KYRKO GATAN 62

KAPPOR och KLÄDNINGAR

köpes förmånligast hos

HALLENBORG & MAGNUSSON

(Obs.! Beställningsavdelning)

Kyrkogat. 62 ÖSTERSUND Tel. 5 08

(Mitt emot Östersunds sortens mejeri)

- ÖSTERSUNDS HANDELSINSTITUT -

Storg. 46 utbildar efter effektiva, grund-

liga metoder, dugliga bokförare, kontorist-

er, stenografer och maskinskrivare.

Telefon 507.

En ljusning blir det i Eder affär
om Ni anlitar**Elektriska Installations A.-B.**

Östersund

Vidare upplysningar tel. 23 00.

BETALD ANNONSPLATS**Rederiaktiebolaget IRIS
STOCKHOLM**

Telegr. "Clasabra"

Tel. 11 71 00, 10 49 45

S/S "Virgo" 6600 d.w.

S/S "Pluto" 6525 ..

S/S "Rigel" 6450 ..

S/S "Lestris" 4300 ..

S/S "Polaris" 3775 ..

S/S "Jupiter" 3200 ..

S/S "Sirius" 3100 ..

S/S "Iris" 3000 ..

S/S "Orion" 3000 ..

S/S "Vidar" 3560 ..

Fraktlinjer:

**NORRLANDSHAMNAR —
RIVER THAMES**

(Under säsongen.)

Norra Ångermanlands

och

**Södra Västerbottens Skogs-
ägareförening**

(Medlemmarnas eget försäljningsorgan)

Bistår medlemmarna vid avsätt-
ning av Sågtimmer, Massaved,
Stolpar, Palar, Slipers, Bränn-
ved, Träkol m. m.Sammanhållning tillför-
säkrar skogsägarna de bästa
priser marknaden kan bjuda.Försäljer från egen vedgård:
Brännved, Bilved och Bilkol.**Vänd Eder med förtroende till föreningens kontor:**

Telefoner: 11 71, 12 25

(Ankn. Vedgården, Rt. 12 25)

Örnsköldsgatan 6

ÖRNSKÖLDSVIK